

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre 28 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre 7 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 16 korona.
Egy negyed évre 8 korona.
Egy hónap 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Vasárnap, december 4.

Győzelmes aranyfolyam.

Az oláh sikrágon megállás nélkül rohannak előre hadseregeink; az erdélyi havasokról, mint egy megáradt folyó, zudul a völgybe a bosszuállás rohama: legrutább ellenségünk, ez az alattomos viperafajzat, megretténve fut, legelől egy sápadt király és tehetségtelen tanácsadói.

Az igazságszolgáltatásnak e kegyetlenül gyönyörű órájában, midőn a magyar szívek legtitkosabb gondolatái is a kielégülés felé röpülnek: fordul az államhatalom ismét a nemzet áldozatkésztségéhez.

Négy ízben szólt eddig a kényszerűség a nemzethez, négy alkalommal tárta ki karját gyermekei felé a reájuk szorult édes anya, négyszer indult meg a nemzet lelkesült áldozatkésztsége s hömpölygött az aranyfolyam szülőházánk ölébe.

Hiába nyujtaná-e ki most kérő kezeit?

A magyar szívekhez nem fordult még soha ez a hon, hogy kérelmére méltó válasz ne érkezett volna. Hiszen a magyarság egész élete, történelmünknek minden kimagasló eseménye egy-egy nagy áldozat, hatalmas mártírsága volt. A legbőkezűbb gavalér minden nemzetek között: a magyar, hányszor dobta oda áldozatkésztségének esengő aranyait — idegen érdekért. De aranyánál is drágább vért nem öntötte-e ki pazar bőkezűséggel, mihelyt erre nemes gesztussal kérték. Az áldozatkésztségnek a bibliája: a mi történetünk, ahol kép-kép után torlódik szemünk elé, amelyeken ótestamentomi vakbuzgóság ölelkezik az új hitvallás túlradó lelkesedésével. A vért és életet, vitam et vangvinem, egy könyes szem intésére és egy szép királyasszony bársonykeze sinogatósára patakként öntöttük, pedig talán nem fenyegette hazánkat olyan veszedelem, mint e pillanatban. De az élet izzó vörös folyamán kívül nem odadobta-e a nemzet minden vagyonát, midőn arra a hazának volt szüksége. Alomkép, csoda, ígézet volt, de megtörtént, hogy a mentékről letépték a smaragd és rubinköveket, selyemrokolyás dának kősztyüiket, a fülönfüggőik briliánsait dobták az urnákba, melyek ott álltak az utcák szögletein s amelyek mellett minduntalan meg-megállt egy előkelő ur, vagy egy kopott gunyájú asszony, hogy utolsó aranyát, mint egy megcsukló könyvet, odahullassa az édes anyánk ölébe.

Ez az idő volt az, midőn a nem-

zet mindenót oda adta a hazának. A pusztá életénél nem maradt nekie egyebe s ha „azt üzenték“: ezt a pusztá életet is odaadta érte!

Nincs nemzet, amely áldozatkésztségben hasonló volna mi hozzánk!

Lehet-e elgondolni, hogy most ne lennénk méltóak önmagunkhoz, mikor mint a felébredt tárogató zug az eljövendő dicsőség harsonája. Most, midőn egy oláh tábornok parancsba adta ki tisztjeinek, hogy haljanak meg a helyen, a hová állította őket, mert e helytől függ Oláhország sorsa. Mint a fergeg: separtuk el őket e helyről s ezzel mindörökre megpecsételtük az áruló ország sorsát... E magasztos pillanatban ne lennénk-e — magyarok? Az áldozatkésztség nemete? E gyönyörű pillanatban ne

nyilvánának-e meg sziveink s ne hoznók áldozatul mindenünket a hazánknak. Bis dat, qui cito dat! Kétszer ad, aki gyorsan ad! Nincs időnk és nincs jogunk a késlekedésre. A gazdagok százezreiket, a vagyonosok ezreiket, a szegények filléreiket vigyék az ötödik hadikölesön urnáiba. Vigyék megállás és pihenés nélkül, győzelem nélkül pedig egy igaz magyarnak nem kell a pénz, de még az élet sem talán!

Németországnak van egy varázsigéje, amely átsegíti az akadályokon: Deutschland über alles! Legyen a mi varázsigénk az áldozatkésztség szózata: Mindent a hazának, mert — „a haza minden előtt!“

(9)

Megsemmisítettük az I. oláh hadsereget

(Óriási zsákmány. — Nem használtak az oláh frázisok.)

Berlin, december 2. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala:

Az Ancre mindkét partján, a St.-Pierrevast erdőnél és a Sommétól délre Choulnes mellett, időnként erős tüzérségi harc fejlődött.

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harcvonala:

Az oroszok előtöréssel Smorgontól északra és Pinsktől délre nagy veszteségeik mellett meghiusultak.

József főherceg vezérezredes hadsereg harcvonala:

Az oroszok és románok támadásai az Erdős-Kárpátokban és az erdélyrészi határterületen tovább tartanak. Tegnap megrohanásuk, amely főleg Baba-Ludovánál és Gura-Rucadannál, Dornavatrától keletre, valamint Trotusu és az Ojtoz völgyben levő állásaink ellen irányult, hiábavaló volt és az ellenség súlyos veszteségével járt. Az Erdős-Kárpátokban a német csapatok ellentámadásaik alkalmával egy helyen több mint ezer foglyot ejtettek.

Mackensen vezértábornagy hadserege:

Az oláhországi harcok nagy csatává fejlődnek. A Kampolungtól délkeletre fekvő területen előretörő hadsereg az erdős hegyekben a Dambovita-szakasz mindkét oldalán harcolva, teret nyert. Az első román hadsereget, amely Argesunál, Pitestitől délkeletre harcba bocsátkozott, a német, osztrák-magyar csapatok makacs küzdelem után áttörték és megverték. A már sokszor bevált 18. bajor tartalékgyalogezred, amely egészen egy hadosztálytörzs hadiszállásáig tört előre, ott elfogott vezérkari tiszteknél olyan parancsokat talált, amelyekből kitűnik, hogy az általunk áttört állásban az első hadseregnek is utolsó emeéréig kellett volna harcolnia. A hadsereg vezére, aki nyilván ismerve csapatainak osekely erkölcsi értékét, dagályos román frázisokban azt a varakozását fejezi ki, hogy csapatát ki-tartanak, mindhalálig küzdenek a kegyetlen barbár ellen. Azzal a fenyegetéssel toldta meg, hogy a gyavákat pedig rögtön kivégezteti. Tovább lefelé majdnem a Dunáig harcolva elértük Argesuit. December 1-én, amennyire eddig megszámlálható volt, 51 tisztet, 6115 főnyi legénységet fogtunk el, továbbá 49 ágyut, 100 megrakott lőszerkocsit, valamint sok száz csapatjárművet zsákmányoltunk. A Dobrudzsában bolgár csapatok erős orosz támadásokat vertek vissza.

Macedóniai hadszíntér:

Az entente előtörései ezen a harctéren is, Monasztirtól északnyugatra, Orunisténél ismét teljesen eredménytelenek maradtak. Ludendorff, első főszállás-mester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Döntően megvertük az oláhokat.

(Oroszország nem tudta megmenteni Romániát.)

Budapest, december 2. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti hárter:

Bukaresttől délnyugatra elértük az Argesu alsó folyását. Az ellenség minden kísérlete, hogy a dunai hadseregünk előnyomulását ellentámadásaikkal megállítsa, hiába való volt. Pitestitől délkeletre és keletre első román hadsereg ismét hareba bocsátkozott. Strileseu tábornok parancsában valamennyi tisztjének és csapatának meghagyta, hogy haljon meg a helyen, mert ettől a csatától függ Románia sorsa. Az osztrák-magyar-nemet csapatok heves küzdelem után megverték az ellenséget. Egy bajor ezred az Argesu völgyben messzire az ellenség áttört vonalán túl nyomult előre. A románok rendetlenül hátráltak. A Denbovia-Prahova völgyben az ellenség ellentámadása az ott harcoló osztrák-magyar ezredek ellenállásán megtört. A tegnapi napon ejtett zsákmányul több mint 6000 foglyot, 49 ágyut, 100 megrakott lőszerkoszt számolták meg. Jellemző az ellenség vereségének mértékére. Az oroszok hasztalan kísérelték meg, hogy kárpáti offenzívájukkal a románokon még az utolsó órában segítsenek. A románok támadásai Focsanitól nyugatra emelkedő határhegységben, két orosz hadsereg rohamtámadása Arz és Kövess tábornokok vonalán ellep tegnap is úgy megghusultak, mint előző napokon. Szokatlanul súlyosak a veszteségek az ellenség oldalán. Ez egyelőre az egyetlen eredmény, amelyet a kárpáti tehermentesítő offenzíva fejeztethet. A Kárpátoktól északra a császári és királyi hadsereknél semmi újság.

Olasz hárter:

Olaszok ágyutüzüket a Karst szakaszon nagy löszermennyiség felhasználásával folytatták. A tüzérség tüze, különösen a fensik déli részén, éjszaka is élénkebb volt, mint eddig. Az ellenséges repülők támadása a Wippach völgy helységei ellen a legcsekélyebb eredménnyel sem járt.

Délkeleti hárter:

Albániában a helyzet változatlan. — **Eöfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese.**

Nem szabad pihenni.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Örömmel vesszük tudomásul, amit az érdekeltek és tájékozott körökből hallunk, hogy a hadikölcsön iránt az érdeklődés mind szelesebb gyűrűket vet, amelyek behullámozzák az egész országot. Ez jól van így, az már azonban nem volna jól, ha ennek a hírek tudomásul vételével valami nagy megkönnyebbülés költözködnék a lelkekbe. Jogot erre nekünk csak a hadikölcsön aláírásának lezárása ad és azt is csak abban az esetben, ha bőséges eredménnyel zártuk le, ha nem hevertettünk a paragon egyetlen módot, vagy eszközt sem, melyek segítségével ezt az eredményt magasabbra csigázhattuk volna. Óvakodjunk az elbizakodástól, mely már sok jó ügyet elposványosított, de amely ezuttal valósággal katasztrófát jelentene, ha a hadikölcsönrel kapcsolatban csak a legkisebb szerephez is jutna.

Nincs az az érdeklődés, amelyet magasabbra fokozni ne lehetne. Csak azokat az egyeseket vegyük, akik az első hadikölcsönökből kimaradtak, vagy immel-ámmal, szükmarkuan vettek belőlük részt. Akár a rájuk piritás, akár a hazafias köteletség megértése mivelte, az mindegy; bizonyos azonban, hogy közönyük fölengedése később nagyot lendített a hadikölcsönök sorsán. Epen úgy, mint a szelesebb néprétegek bizalmatlanságának fokozatos eloszlása fillérekben összeverődött százmilliókkal tetézte az államkölcsönt és ugyanakkor ugyanannyival mélyítette a takarékosági szellemet s a nemzeti vagyonosodást is.

Okuljunk ezeken a beszédes példákön és tegyük meg — egyesek és testületek. — minden tőlünk telhetőt, hogy az új hadikölcsön érdekében minél általánosabbra tüzeljük a lelkesedést. A maga környezetében mindenki tudja, hogy kitől mi telik? Tartsunk számat, legyünk rajta, hogy ami telik, az ki kerüljön mindenkitől.

Dicsőség is, haszon is busásan ígérkezik a

hadikölcsönből, érdemes tehát, de kötelességünk is, hogy a sikerért mindent megtegyünk.

Az Aradi Első Takarékpénztárnál ma a következők jegyezték: Klein Miksa 40,000 korona, I. Szabó György 35,000 korona, Herz Testvérek 25,000 korona, Löwy Márkus 20,000 korona, Schuller József 20,000 korona, Sebestyén Aladár 12,000 korona, Merbt Frigyes 10,000 korona, Engel Sámuel 8,000 korona, Domány József 30,000 korona, Duchan Ottó 2,300 korona, Herbstein C. 2,000 korona, Kaufmann Eduárd 2,000 korona. A mai jegyzés: **206,300** korona. Az összes eddigi jegyzés **724,350** korona.

Az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál ma 121,000 korona jegyzés történt, mely összeggel a jegyzések **1,056,000** koronát tesznek ki.

Az Aradmegyei Takarékpénztárnál ma délig összesen **440,000** koronát jegyezték. Nagyobb jegyzések Blaskovich Aladár 100,000 korona, Freisinger Elza Kétegyháza 20,000 korona, K. A. 10,000 korona.

A Viktoria Takarékpénztárnál a mai jegyzések összege **120,650** korona, az összes jegyzések pedig **202,250** korona. Az aradi gör. kel. consistorium a jelenlegi hadikölcsönből az általa kezelt alapítványok részére 110,000 koronát, a hódos-bodrogi zárda részére további 10,000 koronát jegyezték. Az eddigi öt hadikölcsönből összesen **520,000** koronát jegyezték.

Az Aradi Központi Takarékpénztárnál az összes eddigi jegyzések: **111,200** korona. Nagyobb jegyzések: dr. Földes és Hehs 10,000 korona, Eles Armin 10,000 korona, Domány János 10,000 korona, Auszterweil László 10,000 korona, Hábertelner Béla és neje 10,000 korona, özv. Jegessy Károlyné 5,000 korona.

Az Aradi Általános Takarékpénztárnál ma a következő jegyzések történtek: Kneffel Lajos 10,000 korona, Székely Mihály 10,000 korona, Weisz Miksa 5,000 korona, Hunyadi Testvérek 4,200 korona, Weiszberger Sámuel utóda 4,000 korona, Roth Armin (Zarándnádás) 2,000 korona, N. N. 2,000 korona, Déznai Juci 1,000 korona, Déznai Tilduska 1,000 korona, Böhm Tivadár 400 korona. Összes eddigi jegyzés **91,800** korona.

Magyar Általános Hitelbanknál: *M. kir. Folyam- és Tengerhajozási r.-t.* 1,000,000 korona, *Orikany-Zsilvölgyi Magyar Koszenbá-*

nya r.-t. 500,000 korona, Meiml Gyula 400,000 korona, özv. gróf Nemes Vincéné 300,000 korona, özv. gróf Ferry Lipótné 300,000 koronát jegyezték.

Megkéselt feljelentés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Egy régen huzódó, érdekes ügy került ma tárgyalásra az aradi királyi törvényszék büntető bírósága előtt. A közönség előtt nem ismeretlenek azok a perek, melyek Gyulay István gróf nagybirtokos és jószágkormányzója, Lukácsy Lajos aradi ügyvéd között folytak. Az ügy aktáinak hatalmas kötegei fekszenek porlepvé az aradi törvényszék irattáraiban és ezekhez még ma is újabb és újabb iratesomók kerülnek. Ezeknek az ügyeknek egyik mellékhatását tárgyalta ma Bittó József táblabíró elnöklelte alatt az aradi törvényszék.

Abban az időben, amikor a gróf megszakította összeköttetéseit Lukácsyval és mikor már Jármy István dr. budapesti ügyvédet nevezte ki jószágkormányzójának, Gyulay gróf ügyeinek átvételénél fontos szerepet játszott egy távirat, mely azokban a napokban érkezett Lukácsy Lajos ügyvédi irodájába. A távirat Lukácsyval egy igen fontos ügyet közölt, mely Gyulay gróftól is nagyon érdekelte volna. Ez a távirat, érkezése után, pár nappal Jármy István dr. kezei közé került és az új jószágkormányzó azt a grófnak Lukácsy ellen indított perében felhasználta. Lukácsy hamarosan megtudta, hogy a távirat úgy került az illetéktelen kezekbe, hogy irodájában alkalmazott egyik írnoke, Grosz Mór magához vette és elküldötte Jármy dr.-nak.

Az ügyvéd nyomban eltávolította írnokat az irodából s egyben levéltitok megsértése címén feljelentést tett ellene az aradi járásbírósnagon. Az ügy iratai azonban a táblához kerültek, mely lopás vétségét látta az ügyben és így került a per a büntetőbírósnag elé. A mai tárgyaláson Grosz Mór bevallotta, hogy a táviratot ő vette el, de csak azután, miután már azt Lukácsy Lajos elolvasta és a szemetes ládába dobta. Azt gondolta, hogy a táviratot elveheti, mert hiszen az teljesen értéktelen dolgot képez. A tanúk kihallgatása után Gyene Zoltán királyi ügyész maga sem látta a vádlottat lopásban vétésnek s ezért bejelentette a bíróságnak, hogy a vádat elejti.

Erre Lukácsy Lajos, mint pótmagánvádló átvette a vádat és kérte a bíróságot, hogy levéltitok megsértése címén büntesse meg Grosz Mórt. A bíróság rövid tanácskozás után a vádlottat levéltitok megsértésében bűnösnek találta, de felmentette, mert megállapította, hogy Lukácsy akkor adta be volt írnoke ellen a feljelentést, amikor az ügy már elévült.

A bíróság határozatát Lukácsy Lajos megfelelbezte.

Athén készül

az összeütkezésre.

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

A Times jelenti Athénból: A tartalékosok nagy számban jelentkeznek önként a királyi hadseregébe való belépésre.

A Morningpost egy athéni távirat szerint jelenti, hogy a katonai liga az Athénban található összes fegyvereket és löszert Parnaszba szállította.

A Daily Telegraph jelenti Athénból: A király a negyedik görög hadseregnek megparancsolta, hogy az esetben, ha az entente megakarná szállani a görög fővárost, ellenállást fejtessenek ki. A csapatok Athén fontosabb épületeit már meg is szállították.

Hatvanhat koporsó Herceghalomra...

— A király koporsója. — Letartóztatták Vida János mozdonyvezetőt. — Thallóczy Lajos végzete. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A király koszorúja díszíti a herceghalomi katasztrófa halottjainak, köztük Thallóczy Lajos, Szerbia polgári kormányzójának koporsóját. A rémséges katasztrófának áldozatai még Herceghalom állomása előtt az ároksparton fekszenek, ma érkezett oda a koporsók tömege, hogy a halálvonalat most már néma utasait magukba fogadják. A hatóságok keresik, kutatják a bűnöst és mint Herceghalmán tartózkodó tudósítónk az éjszaka telefonálta, a helyszínre kiutazott vizsgálóbíró intézkedésére letartóztatták Vida Jánost, ennek az örökké emlékeztető gyorsvonatnak mozdonyvezetőjét, mert ő az okozója a legborzasztóbb, még a haretér rémségeinél is rémsőbb szerencsétlenségnek. Ki tudja, mi ösztönözte azt a szerencsétlen embert arra, hogy vonatát a megengedettnél nagyobb sebességgel hajszolja bele a sötét halálba? Vajon a maga tragikus végű sorsát kereső Thallóczy Lajosnak kérése, vagy valamely ígérete? Szegény nagy Thallóczy Lajos, aki nem akarta lekésni a budapest-belgrádi összeköttetést, talán valami sürgős ügy elintézése miatt volt sietős az útja és ez szülte benne azt a szörnyű gondolatot, hogy a mozdonyvezetőt istenkísértésre bírja. A maga és hatvanöt szomorú halott embertársa végzetét idézte föl ez a kiváló ember, akinek sokat kellett még dolgoznia, hogy rendbehozza, amit reá bízta, aki gyorsan akarta leélni azt a pár órát, amennyi miatt az örült iramban száguldozó vonat megteszi Bécsőtől Belgrádig az utat. A modern ember idegzete vagy a háború ideges feszültsége kergette, rohantatta, űzte őt vissza belgrádi íróasztalához, vagy pedig csakugyan így volt megírva a sors könyvében és végzetét nem tudta elkerülni? Erre senki választ adni nem tud. A katasztrófánál jelen volt katonák mondják, hogy borzalmasabb a haretér sem lehet, mint amilyen a herceghalomi pályatest, ahol egymásra dobált kezek, csonka törzsek ijesztgetik és remítgetik az életben marad embert. A katasztrófa áldozatait siratja az egész világ és ők mennek a maguk örök pihenésére, az élők keresik a bűnöst, de vajjon lesz-e annyi eredménye ennek a szörnyű nagy szerencsétlenségnek a viszonyok javulásában, hogy azok, akik Herceghalmon száguldozó gyorsvonaton utaznak keresztül, ne legyenek kénytelenek állandóan arra gondolni, hátha megismétlődhetik ez a legsötétebb gyásznap.

A király koszorúja.

Öfelsége IV. Károly királyt Tisza István gróf miniszterelnök értesítette a herceghalomi vasuti szerencsétlenségről és Thallóczy Lajos haláláról. A király mélyen megrendülve hallgatta a jelentést és nyomban elrendelte, hogy testvéröccse, Miksa főherceg személyesen keresse föl a katasztrófa áldozatait. A fiatal fenség Budapestre utazott, hogy a királyi pár nevében és öfelsége megbízásából koszorút tegyen a szörnyű összeütközés áldozatainak koporsóira.

Miksa főherceg ma délelőtt megjelent a Szvetena-utcai halottas háznál a király nevében babékoszorút helyezett el Thallóczy koporsójára, egy másik koszorút pedig a többi áldozat ravatalára. Ezután felkereste a kórházakat, ahol a katasztrófa sebesültjei fekszenek, akiknek állapotuk iránt érdeklődött. A Rókus-kórházban tizenhét súlyos sebesült fekszik. Az állapotuk változatlanul súlyos. A harmadik

számu tartalékkórházban nyolc magyar, öt orosz sebesült fekszik, valamennyi állapota súlyos. Főképen az oroszoké. A Golgota-uton levő hadikórházban tizennyolc könnyebb sebesültet ápolnak. Valamivel jobban érzik magukat. A Mária Terézia hadikórház kilenc sebesültjének állapota súlyosabb, de nem életveszélyes.

Thallóczy Lajos ravatalára a király nevében egy széles nemzeti színű szalaggal ellátott gyönyörű krizantim koszorút helyezett el a főherceg. *Feltűnő, hogy a szalagon nincsen királyi korona, mert öfelsége még nem koronázott király Magyarországon.*

Miksa főherceg ma délben kíséretével visszautazott.

Hatvannyolc halott.

A herceghalomi katasztrófa áldozatai legnagyobb részben a budapesti kórházakban van ápolás alatt. Ezek közül ketten meghaltak és pedig egy ismeretlen nevű munkás asszony és Borsódy János vasutas. A többi sebesült állapotában nagyjából javulás állott be. Az orvosok azt remélik, hogy a katasztrófa sebesültjei közül most már egy sem hal meg. A halottak boncolása még folyamatban van és valószínűleg a vizsgálóbíró csak kedden adja meg az engedélyt az eltemetésükre. Miután a vallásukat nem tudják megállapítani a tetésen úgy a katolikus, mint a református egyház papjai végzik a szertartást. Budapestről ma hatvanhat koporsót küldöttek ki Herceghalomra.

Csak Vida a bűnös.

Vida Jánost, a gyorsvonatot vezető főmozdonyvezetőt Hajós vizsgálóbíró — mint azt az *Aradi Közlöny* ma megírta — még a helyszínén kihallgatta. A kihallgatás befejeztével őrizetbe vették és még ma sem engedték szabadon.

A szerencsétlenség okát kutató bizottság ma délelőtt Herceghalomon helyszíni szemlét tartott. A katasztrófa okának felderítése céljából széleskörű vizsgálatot rendeltek el és ezért az egész vasutvonal személyzetét kihallgatják.

Fővárosi tudósítónk beszélt Offner Budapest-balparti üzletvezetővel, aki azt mondta, hogy a hivatalos vizsgálaton kívül a Máv. megindította a fegyelmi vizsgálatot is. Véleménye szerint kizárólag Vida mozdonyvezetőt terheli a felelőség. Vidának az az állítása, hogy az előjelző készülék nem volt kivilágítva, legalább is valószínűtlen, mivel a készülék lámpája még ma reggel is pislogott. Az összeütközés éjjelén Meller Vendel felvigyázó teljesített Herceghalmon forgalmi szolgálatot. A felelőség részben őt is terheli és hibáztatható, mert a gráci személyvonatot ráengedte a bécsi gyorsvonat fővágányára. Mindenesetre figyelembe veendő, hogy a háborúban a tisztviselők szolgálati ideje rendkívül hosszú és éjjeleire már nagyon kifáradtak. A szerencsétlenségek legtöbbször éjjel történnek meg. Meller tilosra állította az előjelző készüléket és ezzel tulajdonképpen teljesítette is a kötelességét.

A herceghalomi állomásnál a pályatestet már teljesen rendbehozták. A közlekedés ma fennakadás nélkül volt lebonyolítható. Ma

délig több mint harminc vonat ment át zavartalanul az állomáson.

Letartóztatták a főmozdonyvezetőt.

Vida János okozta a katasztrófát.

Herceghalomról táviratozza kiküldött tudósítónk: Hajós Géza vizsgálóbíró ma délelőtt kihirdette Vida János, a bécsi gyorsvonat mozdonyvezetője előtt a letartóztatását elrendelő végzést. A vádhatóság megállapítottan látja Vida vétkességét, mert az csak melles körülmény, hogy égett-e az előjelző szemafor lámpája vagy sem. Továbbá mivel Vida is és fűtője is beismerik, hogy a szemafor-készülék lassításra volt jelezve. Le kellett tartóztatni őt azért is, mert az előszemaforra a főszemaforig levő hatszáz méteres távolság elég lett volna a vonat meglassítására. Már pedig a sebességmérő szerkezet a mozdonyon azt mutatja, hogy Vida csak jóval az előjelző készülék elhagyása után kezdett fékezni, valószínűleg már csak akkor, mikor látta a főszemafor tiltó jelzésű vöröslámpáját. Gyanus körülmény továbbá az is, hogy az előszemafor lámpaszerkezetét egy széndarabbal bezúrták. A dobás oly erővel történt, hogy a lámpaüveget védő dróthálózatot is összezuarta. A lámpát bűnjelként lefoglalták. A vizsgálóbíró ki fogja hallgatni a halálvonalat megelőzően a szemafornál elhaladt gyorsvonat személyzetét arra vonatkozóan, égett-e az előjelző szemafor lámpája. A vizsgálat kiterjed a fékszerkezet elromlására is, de ebben a szakértők még nem döntöttek.

A herceghalomi vasuti katasztrófa előzményeiről és okairól a vizsgálat során kiderült adatok alapján Komlósi dr. ügyvéd, Vida védője a következőket mondja:

— Amikor a halálvonal Győr rendező állomását elhagyta, nyolcvan kilométer sebességgel rogogott, és ekkor a nyílt pályán hirtelen befekéződött. Végvizsgálták a vonatot, mert azt hitték, hogy valamelyik utas meghuzta a vészféket, de kiderült, hogy ezt senki sem bántotta. A vonat vizsgálásával öt pernyi időt veszítettek el, amit Csölle vonatvezető a menetlelvebe beirt. Az újra elindulásakor a vonatvezető megvizsgálta a Westinghouse-féle csapot és megállapította, hogy az kitűnően működik és nyugodtan fogja a levegőt. Üzemképesen folytatták útjukat. Mikor Herceghalom elé érték és „a lassu” jelzést észrevették, Vida működésbe akarta hozni a féket az ugynevezett első állásban. Amde ez a törekvése nem volt eredményes és a sebesség csak alig pár kilométerrel lassudott. Amikor a fékezőt vészfék állásba helyezte, a homokszórót működésbe hozta és ellengőzt adott. Ezek az intézkedések már mit sem használtak, mert a vonat belerobogott a személyvonatba. A vizsgálat során kiderült, hogy a mozdonytól számított negyedik kocsin, egy harmadik osztályú Pullmann kocsin a Westinghouse fővezeték fékező váltója el volt állítva és ennek következtében a mozdonyvezető csak az első három kocsi tudta betékezni és a vonat többi kocsijai — hat Pullmann-kocsi — fékezetlenül, teljes sebességgel tovább haladva, maga előtt tolt a még mozgásban lévő mozdonyt és a három első kocsi. Hogy mi, illetőleg, hogy ki okozta a kérdéses kocsin a fék beállítását, az aligha fog kiderülni. Az előjelzőtől a szerencsétlenség helyéig hatszáz méter távolság van és az az idő, míg a gyorsvonat ezt az utat megteszi, kevés volt a szerencsétlenség elhárítására, mivel időbe telt, amíg meg tudta állapítani, hogy a fék nem működik. A gyorsan robogó vonatonál pár pillanatnyi késés sokat számít. Hogyha a

fék rendszeresen működhetett volna, valószínűleg idejében meg tudták volna állítani a vonatot és a szerencsétlenséget el lehetett volna hátrítani.

Hinni kell a végzetben . . .

Egy magyar újságíró, aki a király temetése utáni napon is Bécsben volt, a következőket írja a szörnyűséges katasztrófának a császárvárosban lejátszódott előzményeiről és annak hatásáról:

Csak péntek délelőtt tíz órakor kapták meg a bécsi könyvnyomtatásosok és a nagyobb szerkesztőségek az első erősen túlzott híreket a herceghalmi vasúti szerencsétlenségnek. A Bécs és Budapest közötti telefonvonalat annyira igénybeveszik az állami és katonai beszélgetések, hogy a laptudósítók csak későn és percekre jutnak hozzá.

Kihajtatok a Keleti pályaudvarra. Ruttner állomásfőnök a telefontól ül és egyre ismételi:

— Nem tudok semmit, hivatalosan semmit...

Az állomásfőnök, akivel közlöm a megrendítő eseményt, amelynek részleteit már ekkor Magyarországon mindenki tudta és a lapokból is olvashatta, a következő információval szolgált: A hét óra huszas 3. számú gyorsvontat magyar területen, Budapesttől nem messzire kettészelt a tizenkettes számú katonavontat, temérdek halott és még több sebesült, rettenetes...

Elmondom amit tudok. Hogy Thallóczy meghalt. Elsápadt és összecsapja a kezét.

— *Hinni kell a végzetben...* — szól aztán halkán és elgondolkozva, majd így folytatja:

— Thallóczy már a második különvonat indulása előtt künn volt a pályaudvaron és az ő kedélye és szeretetreméltó modorában viccelt az urakkal, akik az utazásra készülődtek. Többen mondták neki, hogy utazzon velük, mire azt felelte, hogy *kényelmesebb a hat óra huszassal indulnia, mert így átalussza a budapest—belgrádi csatlakozást. Amikor aztán a hat huszashoz összeállítottuk a vonatot, egyszerre kapom a jelentést, hogy a Thallóczy excellenz szalonkocsiját nem találják, a nagy zürzavarban a kocsimester elvettette és egy távoli vágányra dirigálta. Képzelteti, milyen futkosás keletkezett, egyik hivatalnok a másikat korgette és *Thallóczy kegyelmesen ur tiz korona jutalmat ígért a kocsimesternek, ha a szalonkocsiját idejében előteremti.* Rá is akadtak a szalonkocsira, de valamelyes különös véletlen folytán, amelyhez hasonlóra nem is emlékszem, a *tolatás nem sikerült és csak az utolsó pillanatban csatlakozhattuk a vonathoz.* A vonat hat elsőosztályú és tizen-négy másodosztályú vagonból állott. Rengeteg ember utazott rajta. A legtöbben nem is kaptak ülőhelyet, hanem a folyosókon a podgyászokra ültek.*

Az állomásfőnöknek még egy jelenet jut az eszébe. *Fiedler altábornagy és Sarkotis tábornok, a boszniai kormányzó, a hat huszassal akartak elutazni, hogy majd Thallóczyval jól elbeszélgetnek és elmulatnak utközben. Hazay miniszter azonban meglátva őket a perronen, hozzájuk sietett és a saját szalonkocsijába invitálta az urakat, azzal, hogy ott több helyük lesz és kényelmesen kinyújtózhatnak. Így történt, hogy a tábornok és az altábornagy nem a Thallóczy szalonkocsijába került.*

A pályaudvaron beszéltek, hogy a hat huszas gyors ötmillió korona papírpénzt is vitt.

Nehéz ágyuink Bukarest erődel alatt.

(Általános offenzívát kezdenek az oroszok?)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Berlin. A Vossische Zeitungnak a Mackensen fronton lévő haditudósítója jelenti: Csapatunk tegnap óta olyan közel vannak Bukarest várához, hogy nehéz ágyuink már elérik a külső váróvet.

Berlin. A nagyfőhadiszállás este kiadott hivatalos jelentése: Nyugaton és a keleti fronton nem történt lényeges esemény. A Kárpátokban megújult egy ismét hiába való tehermentesítő előretörés. Romániában a helyzet ránk nézve kedvezően fejlődik. Monasztirtól északnyugatra erős tüzelés. Bolgár előretörések ott visszavetették a támadókat.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik éjjel: Romániában újabb előrehaladás. A Kárpátokban ismét heves támadások, valamennyit visszavertük.

A bukaresti lapok szerint a helyzet egész Romániában kétségbeejtő. Bukarest környékén az odamenekült lakosságot tovább menekülésre kényszerítik. Egész Romániában rettenetes hangulat uralkodik.

A Daily Cronicle jelenti Pétervárról: Az orosz offenzíva az egész fronton megkezdődött. Az oroszok óriási mennyiségű municiót használnak fel, hogy állandó heves lövöldözésükkel kényszerítsék a központi hatalmaknak Romániában előnyomuló csapatait a visszavonulásra.

Trepov orosz miniszterelnök kijelentette, hogy a háborút addig kell folytatni, amíg az entente céljai nincsenek elérve. A miniszterelnök azt a megbízást kapta, hogy új egységes kabinetet alakítson, amely lehetővé teszi a дума közös munkáját.

A német gazdasági szövetség mai közgyűlésén a szövetség elnöke közölte a tagokkal Ludendorff nyilatkozatát, amely szerint *hadi helyzetünk a jelen pillanatban olyan kedvező, amilyen már régóta nem volt.*

IRODALOM ES MŰVÉSZET,

Színházi műsor:

Vasárnap délután fél négy órakor, mérsékelt helyárrakkal: *Magnás Miska*, operett.

Este nyolc órakor, rendes helyárrakkal: *Tisza virág*, operett, (B. bérlet.)

Hétén: *Nincs előadás.*

Kedden: Új betanulással először: *A szultán* operett, (C. bérlet.)

Szerdén: *A szultán* operett, (A. bérlet.)

Csütörtökön: *A szultán*, operett, (B. bérlet.)

Penteken: Ujdonság, először: *Királyném, meghalok érted*, színmű (C. bérlet.)

Szombaton: *Királyném, meghalok érted*, színmű másodszer (A. bérlet.)

Váradi Antal — a kulturpalotában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Vasárnap délután egy szürkülő fejű, meleg szívű, gyönyörű organumu vendég lép a kulturpalota előadó-pódiumára. A Kölesy-Egyesület elnöksége igazán szerencsés érzékel választotta ki Váradi Antalt, hogy az egyesület tagjainak egy kellemes és tanulságos órát szerezzen. A magyar színeszet történetét aligha ismeri valaki jobban, mint ő; részletesebben senki sem. Azokat a mozaikszerű tarka epizódokat, amelyek a színeszetet messziről olyan szindussá és kívánatosá teszik: ő tette irodalom képessé, ő adott nekik aranykeretet és izléses formát. A magyar színeszet fejlődésének ugyszólván a határpontján élt és dolgozott. Gyermek emlékei még összeesnek a régi Nemzeti Színház nagy atakjainak fénykorával. Poetikus, de gyönyörűen stilizált s költői nyelvű drámáit e színház nagy talentumainak írja, míg a modern színeszet minden nagysága az ő gondos tanári keze alól került ki s az ő bölcs utmutatása és nemes szívének irányítása után érte el művészetének kifejlését.

Természetes, hogy ezek után ma ő magyar színpad polihisztorja. A „mindenuadó”! A kulisszák előtt és mögött nincs titok az ő számára; a történetek, a kedves és esiklandós események épúgy, mint a meghatóak és poétikusak ott rezegnek előtte s inceselkednek vele: A tolladra kívánkozom!

A szürke fej s a magas homlok alatt: villogó és érdeklődő szemek meséinek, ép oly kedvvel, mint a nemes organumtól zengő száj. A legérdekesebb a dologban, hogy mindig való történetet mondanak, amely mindig úgy hangzik, mintha ilyen bájos históriákat csak kitalálni lehetne. Talán azért van ez így, mert aki előadja ezeket az irodalmi apróságokat, maga is — poéta. A költő pedig olyan, mint az amsterdami gyémánt kőszőrűs, a durva kőből csillogó ékszer farag. Holnap délután poéta fog beszélni a kulturpalotában és tiszta örömet, zavartalan élvezetet fog szerezni azoknak, akik meghallgatják. (Z. A.)

lálni lehetne. Talán azért van ez így, mert aki előadja ezeket az irodalmi apróságokat, maga is — poéta. A költő pedig olyan, mint az amsterdami gyémánt kőszőrűs, a durva kőből csillogó ékszer farag. Holnap délután poéta fog beszélni a kulturpalotában és tiszta örömet, zavartalan élvezetet fog szerezni azoknak, akik meghallgatják. (Z. A.)

* **Az idel Mikszáth-Almanach.** (Szerkeszti: Herczegh Ferenc. Ara füzve 2 korona, kötve 2 korona 80 fillér. Singer és Wolfner kiadása.) A harmadik háborus karácsony legszebb és legértékesebb magyar könyve a „Mikszáth-Almanach”. A szerkesztő, Herczegh Ferenc köré a magyar szépirodalom legkitünőbb mesterei csoportosultak, hogy az elmúlt esztendőben írt legszebb elbeszélést kössék ebbe az aranyfűzős könyvbe. Az egész magyar szépirodalom — amely esodálatosan sokszínű és sokhangú — ott pompázik ebben az egyetlen könyvben; amely mint művészi gyűjtő-lencse sűríti össze a káprázatos sugarakat. Az 1917. évi Mikszáth-Almanach a szerkesztő előszaván kívül közli még Herczegh Ferenc, Gárdonyi Géza, Bárony István, Szomaházy István, Tormay Cecil, Erdősi Dezső, Csathó Kálmán, Pakots József, Biró Lajos, Szikra, Szilágyi Géza, Krudy Gyula, Lőrinczy György, Szini Gyula, Pekár Gyula, Balla Ignác és Malonyay Dezső elbeszéléseit.

* **A színház hírel.** A jövő hét érdekességei. A heti műsort két kiváló darab színrehozatala teszi érdekessé, az egyik Verő Györgynek évek óta pihentetett kitűnő operettje: *A szultán*. A másik érdekes darab Villányi Andornak szenzációs ujdonsága. — *Vasárnapi előadások.* Vasárnap délután fél négy órakor mérsékelt helyárrakkal a *Magnás Miska*, este 8 órakor rendes helyárrakkal a *Tiszavirág* kerül színre.

* **Kölosönkönyvtár.** Ujdonságok *Kerpelnél.*

Az „ARADI KOZLONY”

már a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és donányüzletében —
Egyes szám ára 12 fillér

Eltűntek Sárosy kéziratai a kulturpalota könyvtárából.

(Az irodalom történelmi relikviák feldolgozása. — Nem találjuk a költő naplóját. — Vörösmarty Mihály elkallódott levelei.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi kulturpalota, illetőleg a Kőlesey-Egyesület könyvtára olyan ritkaságokat rejteget polcain, a melyeket kevés hazai könyvtár. Ezeknek értékét csak a műgyűjtő vagy az irodalomtörténész tudja értékelni. Különös és speciális értéket adnak a könyvtárnak kéziratgyűjteményei, melyekben hazai jeleseink: költőink, íróink és politikusaink levelei találhatók. A kéziratok általában minden könyvtár jellegére nézve elhatározóan döntők s nagy sullyal esnek az értékmérő serpenyőjébe.

Az aradi Kőlesey-Egyesület könyvtáránál ma gondozottabb s szakszerűbben vezetett könyvtár aligha van az országban. Szakavatottság, tudás és rendszeret egyesültek, hogy az új rezsim alatt befejeződjék a könyvtár rendezése. Mert óriási anyag állott éveken át rendezetlenül a Kőlesey-Egyesület birtokában. Egész könyvtárak álltak lajstromozatlanul s ugyyszólván senki sem tudta, mi van e könyvhalmazok mélyén, mit rejtnek a lezárt szekrények s hogyan lehet e kulturkincsekhez hozzátérni. Ha lehet, még elhagyatottabb állapotban volt a kéziratgyűjtemény. Kiváló írók, neves költők levelezése, töredékben maradt szellemi termékek torzói heverték itt gyümölcsözetlenül. Egyik másikban egész korokra nézve jellemző dolgok, kritikák és megvilágítások — s mindezeket hosszú ideig porréteg takarta. Sokszor aztán avatatlan kezek turkáltak e kincsek között, talán olyan emberek tapostak fölöttük, kik sáros eszelmájukat gondatlanul törlik a harmatesöppekhez, amelyekben pedig egy egész égboltozat tükröződik vissza s amely előtt áhitattal kellene megállniok.

Csakis ilyen viszonyok között történhetett meg az alábbi eset, amelyet egy kicsit szőgyenlenünk kell. De felelőssé nem tehetünk ezért ma már senkit. A jelenlegi vezetőség a legkevésbé sem lehet hibás, valamint a könyvtáros sem, hiszen az ő korukat jóval megelőző idő története ez s talán elmentek s elköltözöttek emlékét sem bánthatjuk, hiszen a Kőlesey-Egyesület, míg az új palotába hurcolkodott, maga is sok változáson ment keresztül s a fejlődés nehéz idejét élte. Annyit azonban le kell szőgeznünk, hogy ritka értékes könyvtárunk s kéziratgyűjteményünk sok időn keresztül — Csáki szalmája volt.

Ezt bizonyítja az alábbi történet is:

A főgimnázium egyik tudós és kutató kedvű professzora — évekkal ezelőtt — megnézegette a Kőlesey-Egyesület kéziratgyűjteményét.

A meglehetősen rendtelenségben és összevisszaságban heverő levélhalmazok, dráma-töredékek, számlák, feliratok, folyamodványok és versek között a legnagyobb meglepetésére Sárosy Gyulának, az aradmegyei származású költőnek repdkivül érdekes kéziratát bukkant. A kézirat oszmagot gondosan átkötötte valaki s talán ez volt az oka, hogy abban az időben ezét nem pergett s egyes részei el nem vettek. A kéziratcsomó két részből áll. Az egyik rész levelezéseinek gyűjteménye volt. Vörösmartynak, Szemere Pálnak, Szemere Miklósnak, Török Gábornak, Dessewffy Józsefnek, a Petőfi nagyságához mért és méltatott Jámbor Pálnak hozzá írott leveleinek a gyűjteménye. Magában véve az a tény, hogy Sárosy Gyula a nemzet akkori nagy énekesével milyen bi-

zalmas s meghatóan testvéries levélváltásban állott: irodalmilag is értékes és kihasználható a buvárkodók előtt. De sokkal jelentősebb volt a kézirat-csomó második része, amely a hányatott életű, makacs magyar költőnek önéletrajzát tartalmazta.

Irodalmunk nem tulságosan gazdag ilyen írásművekben. Az a néhány önéletrajz, amely kiváló költők után reánk maradt, irodalmunk legféltettebb és legmúltányoltabb kincsei közé tartozik. Így például Kista-ludv Sándor önéletrajza nélkül aligha tudnók megérteni Himfy szerelmeinek genézisét s a nagy költő lelkének azokat a rezdüléseit, amelyek nyomán egy-egy dal felfakad. Sárosy Gyula ritka, őszinte természet volt, aki bizonyára tökéletes nyíltsággal nyilatkozott e naplóban, életének olyan eseményeiről, amelyeket mindmáig titok leple fődött, de amelyek bizonyára végtelenül érdekesek és fontosak voltak a költő sajátos lírájának, hazafias lendületének s erős kifakadásainak megértéséhez. Ez az izig-vérig magyar temperamentum, erényeiben oly nemes s hibáiban oly tulzó, őszinte vallomásaiban bizonyára meleg liraisággal nyilatkozhatott szíve lángoló vágyairól, szerelméről, szerelme tárgyáról s azokról az intim hangulatokról, melyek egyik-másik versében tavaszi lehelettel futották be a sorokat.

A buvárkodó tanár előtt egész új színben tündöklött fel Sárosy Gyula költészete. Megértette ez intenzív és fellobbanó lélek bámulatos extrémításait s így költészete mint egy titokzatos tó, melynek mélyéből szivárványszínű villodzások törnek fel, tiszta képet nyer a reája sütő napfényben.

Egy jó sugallat indította talán a kutató tanárt arra a gondolatra, hogy ezt az értékes irodalmi relikviát — lemásolja. A gondolatot tett követte s a naplót és a költőhöz intézett nagy emberek leveleit le is másolta.

Most évek után Sárosy Gyula születésének százéves évfordulója alkalmából, midőn a Kőlesey Egyesület is sikerült ünnepélyt rendezett a költő emlékére: felvillant a gimnáziumi professzor emlékezetében az évekkal ezelőtt lemásolt irodalmi mű s azonnal annak értékesítéséhez és kiadásához látott. A legtekintélyesebb magyar irodalomtörténeti folyóirathoz az Irodalomtörténeti Közleményekhez fordult e célból. A folyóirat szerkesztője Császár Elemér dr. nagy örömmel fogadta a kiadásra vonatkozó ajánlatot és a kézirat csakhamar ott fekküdt a szerkesztő asztalán. Császár Elemér dr. miután átolvasta a naplót és a kiváló írók, költők leveleit, lelkendező örömmel tudósította annak beküldőjét, hogy már a legközelebbi számban hozni fogja az értékes irodalmi közleményt, csupán egy szó értelmével akar még tisztában lenni, amely a napló egyik lapján elmosódottan áll. Felkérte azért az aradi professzort, hogy nézzen utána a kulturpalota könyvtárában az eredeti kéziratnak s állapítsa meg a szó helyes írását és értelmét.

A kézirat közlője el is ment a kulturpalota könyvtárába s keresni kezdte az értékes kéziratot. Fájdalom azonban, gondos és hosszas keresés után sem került az többé elő. Eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. S úgy tűnt el, hogy nyoma sem maradt s utalás sincs arra nézve, hogy hogyan és merre keressük. Egye-

lőre bele kell törődni — ha ugyan bele lehet törődni — abba, hogy ez a kézirat az irodalom nagy kárára eltűnt. Azért nem írjuk „mérhetetlen” kárára, mert a másolás a tökéletes elkallódástól megmentette, de értékét minden esetre csökkentette az a körülmény, hogy eredetije nincs meg s így valódiságát csak a föl-kutató tanár egyénisége garantálja. Eddig a történet.

A hadikötvény ép oly biztos, mint a pénz. Mindkettőnek értéke az állam hitelképességén és gazdasági erején sarkallik. Csakhogy az otthon tartott pénz gyümölcsözetlenül hever, míg a hadikötvény hat százaléknál nagyobb kamatot hoz!

Harcéltre szöktek a tizezer koronás lopás tettesel.

(A román határon elfogott aradi betörők.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Napokkal ezelőtt beszámoltunk arról a betörésről, amit három fiatal elzúllott aradi iparostanone követett el Lucai János aradi hentesmester lakásában. Megirtuk a nyomozás bevezetését is; azt, hogy a három fiu, az egyiknek, a hentesmester inasának szüleikhez Maroscsicsérrre menekültek, ahol izgalmas hajszá után a fiatal betörők közül az egyiket a detektívek elfogták. Ez a fiu azóta az aradi ügyészség lakója. Letartóztatták ugyanekkor Sztoinesku György maroscsicséri napszámost is, a hentesmester inasának apját, mert a fiuk az ő házába menekültek és itt kezdték meg a lopott pénz felosztását. A pénzből az öreg mindössze tíz koronát kapott, míg a másik letartóztatottnál 1600 koronát találtak.

Ugyanekkor a másik két fiu megszökött. Napokon keresztül keresték őket az egész megyében s a szomszédos megyékben is, azonban nyomukat sem találták sehol. Lucai Jánostól összesen 10400 koronát vittek el a betörők s ebből a pénzből csak 1600 korona került meg. A megszökött két fiu tehát 8800 koronát vitt magával.

A két fiu mára megkerült s erősen megkötözve állítottak be az ügyészség irodájába három tábori esendőr kíséretében. A fiukat Köller János táblabíró, a fiataloknak bíróját hallgatta ki. A román határon, a határon fogták el őket, ahová egy katonai vonattal érkeztek. Páratlan raffiniával jutottak ide a fiatal gonosztévők, akik jól tudták, hogy csakis katonavonaton kerülhetnek távolabbra a nyomozás körzetéből. Arra számítottak, hogy a határon töltenek egy jó időt, míg ügyükre a feledés homálya borul s aztán el fogják kerülhetni az igazság kemény öklét. Egy kisebb vasuti állomáson keredzkedtek fel egy katonavonatra s ezzel a vonattal egy határszéli városba jutottak.

A fiuk mindenütt követték a katonákat, míg egy tábori esendőr el nem fogta őket. Hogy hogyan kerültek a határra; erre vonatkozólag ellentmondó vallomást adtak, igazolni sem tudták magukat s mikor a esendőr négyezer koronát talált náluk, végkép gyanúsak voltak. A esendőr legközelebbi parancsnokságához kísérte őket, ahol aztán kiderült, hogy a fiuk a meglopott aradi hentes tolvajai. Arra a kérdésre, hogy hová tették a még hiányzó pénzt, a fiuk elmondták, hogy a határközelében egy kis patak partján 2700 koronát elástak. Horváth és Kovács detektívek ma a két bűnös fiuval a határra utaztak, hogy az elrejtett pénz helyét a tolvaj gyermekek megmutassák.

Elkészült a koronázás programja.

(Csak Budán lesz ünnepség.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Mint a múlt hét folyamán megirtuk, *Ferenc József* király elhunytja után *Tisza István* gróf miniszterelnök a képviselőház elnöki szobájába a parlamenti pártok vezéreit konferenciára hívta össze abból a célból, hogy egyrészt előkészítsék az országgyűlés gyászának megnyilatkozását, másrészt pedig megbeszéljék azokat a teendőket, amelyek a koronázás alkalmával az országgyűlésre várnak. Ez a konferencia, mint fővárosi tudósítónk telefonálja, *Balogh Jenő* igazságügyminisztert, *Sándor János* belügyminisztert és *Jankovich Béla* kultuszminisztert bizta meg a koronázás előkészítésével. Az igazságügyminisztériumban a miniszter elnöklésével egy szűkebb bizottság már elkészítette a koronázási szertartás programtervét. A tervezetet hétfőn délután öt órakor a képviselőház delegációs termében egy nagy bizottság fogja tárgyalni. Ennek az ülésén *Hazai Samu* báró honvédelmi miniszter elnököl. A tanácskozáson a kormány tagjain kívül részt vesznek még, mint meghívottak: *Jósika Samu* báró a főrendiház elnöke, *Széchenyi Béla* gróf és *Vavrik Imre* a főrendiház alelnökei, *Rudnyánszky Béla* báró a főrendiház háznagya, *Csernoch János* hercegprímás, *Várady L. Árpád* kalocsai, *Szmezsányi egri* érsek, több főpap, főrend és főrendiházi tag, valamint a zászlós urak. A képviselőház részéről *Szász Károly* és *Simonsits Elemér* alelnökök, *Angyal József* háznagy, továbbá *Khuen-Héderváry Károly* gróf, *Apponyi Albert* gróf, *Andrássy Gyula* gróf, *Zichy Aladár* gróf, *Károlyi Mihály* gróf pártelnökök, ezenfelül a pártok több vezető tagja.

Mint fővárosi tudósítónk értesült, az igazságügyminisztérium tervezete szerint a koronázást megelőző nap délutánján három órakor átszállítják a koronát a budai várból a Mátyás templomba, ahol a koronázás történik. Ennél az aktusnál *Széchenyi Béla* gróf és *Ambrozy Gyula* gróf koronaőrök töltenek be fontos funkciót. *Ambrozy* gróf, a nemrég megválasztott koronaőr, még nem tette le az esküt és ezért valószínűleg a közeli napokban meghívót kap az eskü letételére.

A koronázás szertartása reggel nyolc órakor kezdődik. A király és a királyné kilenc órakor indul el a várból a Mátyás templomba. A koronázási menetnek a sorrendjét véglegesen a főudvarmester hivattal együtt állapítják meg.

A Mátyás templomban az 1867-ben történt koronázási szertartásnak megfelelően a hercegprímás és a nádor helyettese együttesen teszi a király fejére a koronát, míg a veszprémi püspök a királynét koronázza meg.

A király ezután a Zsigmond-kápolnába vonul kíséretével és ott felavatja az aranyarkanyus vitézeket.

Az ünnepélyes eskütétel a *Halászbástyán* történik és innen a király kíséretével a *Szt. György térre* vonul, ahol a koronázási dombon a király megteszi a négy kardvágást a világ négy tájéka felé. A pesti oldalon tehát nem lesz semmi ünnepség. Innen a király és a királyné a várba vonulnak, ahol meg lesz a koronázási ebéd. A király asztalánál helyet foglalnak a következők: A király, a királyné, a nádorhelyettes, a hercegprímás, a kalocsai érsek és a pápai nuncius. A királyi párt az ebédnél *Csekonics Endre* gróf főasztalnokmester és *Eszterházy Miklós* herceg főpohárnokmester szolgálja ki. A főrendiház képviselő tagjaiból többeket megválasztanak, akik a királyi pár asztalánál a tálakat körülhordják.

Délután három órakor a szent koronát és a koronázási jelvényeket kiteszik a közszemlére és ezeket három napon át megtekintheti a közönség és ezután az előírt formák között vissza viszik a szent jelvényeket a királyi palotába a koronaőrök helyére. Mindazok, akik a koronázás napján a menet megtekintése céljából helyeket árusítanak el, a befolyt jövedelmet jótékony célra ajánlották fel. A koronázási ünnepély rendező bizottsága a pénzügyminisztérium összes ablakait lefoglalta a külföldi diplomaták számára.

Akik Aradon

kegyelmet remélnék.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Felhivatalosan is jelentették már, hogy *IV. Károly* király megkoronázása alkalmával igen széleskörű amnesztiát fog adni és a megkegyelmezés a közönséges bűnösök egynemelyikén kívül kiterjed a politikai bűntevőkre is. Ez utóbbi rendelkezésnek messze kiható jelentőséget tulajdonítanak politikai körökben.

A beavatottak értesülése szerint ilyen nagyarányú amnesztiára, amilyen most készül, nem igen emlékszik a mai generáció. Uralkodók trónralépésük alkalmával rendszerint élnék kegyelmezési jogukkal, *IV. Károly* azonban, aki a nemzet súlyos megpróbáltatásának idején kerül *Szt. István* trónjára, rendkívüli mértékben akar élni ezzel a kivételes kegygyel. A legutóbbi amnesztia 1914-ben volt, amely azonban kisebb arányánál fogva alig keltett feltűnést, s a közönség csak kevéssé vett róla tudomást. Ez alkalommal inkább politikai bűnösök részesültek kegyelemben. Az amnesztia meghirdetése előtt a királyi ügyészségeknek elképzelhetetlenül sok dolgot ad az ugynevezett kegyelemre való ajánlás. Az 1914-ik évben például az amnesztia meghirdetése előtt három nappal közölte az igazságügyminiszter a királyi ügyészségekkel, hogy terjesszék fel a szerintük megkegyelmezésre méltó bűnösöket. Az aradi kir. ügyészségen akkor három nap és három éjszaka megszakítás nélkül dolgozott az egész tisztviselői kar, mert e munka elkészítéséhez ugyszólván az egész bűnügyi irattár áttanulmányozása szükséges, hogy az egyes bűneseteket tövéről hegyére megismerhesse az illetékes fórum. Valószínű, hogy most több időt fog adni az igazságügyminiszter a kegyelmi felterjesztés elkészítéséhez, mert ilyen nagymérvű amnesztiánál hétek szükségesek a bűnesetek iratainak alapos áttanulmányozásához.

Érdekesnek tartottuk megírni, hogy általános amnesztia esetén milyen aradi jelentékenyebb bűnügyekben kaphatnak kegyelmet az ügy szereplői. Amennyiben a politikai bűnösök is kegyelmet kapnak, akkor elengedik a büntetését *Pankotán Pécsku* aradi lakosnak is, akit tudvalevőleg hat hónapra ítélték. *Pankotán Pécsku* a Kánya-fele vendéglőben politikai természetű kijelentéseket tett és ezért hat havi szabadság veszteségre ítélték.

Tanacku Lázár volt aradi bőrkeskedő három hónapi elzárást és ötszáz korona pénzbüntetést kapott, mert hangos megjegyzéseket tett és ezek a megjegyzések büntetését vontak

maguk után. *Tanacku* nincs a fogházban, hanem a sopronmegyei Lackófalván tartózkodik és egyelőre nincs módjában eltávozni ebből a kis községből.

Ha a közönséges bűnösökre is kiterjed a királyi kegyelem, akkor az utóbbi évek legérdekesebb bűnügyének szereplője, *Mladin Miklós* kürtösi vendéglős előtt is megnyílik a fogház kapuja. *Mladin* tudvalevőleg merényletet követett el *Hámory László* országgyűlési képviselő ellen és az aradi esküdtszék felmentő verdiktje után a nagyváradi esküdtszék, majd a királyi Kuria, öt évi fogházzal sújtotta.

Az aradi fogházban tartózkodik jelenleg *Barna János* székudvari parasztbirtokos, aki előtt épen ma hirdette ki a törvényszék a Kuria tizenöt évi fogházzal szóló büntetését. *Barnának* az a bűne, hogy agyonlőtte alvó sógornóját, mert a vagyonára áhított. Előbb felmentette a bíróság, utóbb azonban új bizonyítékok alapján tizenöt évet kapott.

Nevezetes bűnös *Máté Sándor* ágyat cigányprimás, akit arra bujtottak fel, hogy *Felldi Agnes* nevű dúsgazdag paraszt öreg asszonyt fojtson meg és ő ezt *Keresztesi Katalin* és *Keresztesi Mari* segítségével el is végezte. Az aradi esküdtszék *Keresztesi Marit* életfogytiglani, büntársait pedig tizenöt évi fogházra ítélte. A nyughatatlan cigányprimás néhány héttel ezelőtt megszökött az aradi fogházból, azonban sikerült elfogni és visszavezették Aradra.

Hrucsanovics Istvánné, özv. *Rosenfeldné* elvetemült gyilkosa szintén azt reméli, hogy kegyelmet kap.

Amennyiben az ilyen közönséges bűnesetekben is érvényesül az amnesztia, akkor ezek is visszanyernék a szabadságukat, ha az ügyészség javaslatba hozná megkegyelmezésüket. Valószínű azonban, hogy a gonosz ösztönökből keletkezett bűnesetek hősei nem részesülnek kegyelemben. Az aradi fogház eme nevezetes lakói, akik újságolvasás nélkül is megtudják a legfrissebb híreket, erősen számítanak a kegyelemre.

Hohenlohe herceg

közös pénzügyminiszter.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A hivatalos lap holnapi száma a következő királyi kéziratot közli:

Kedves báró *Burián* / *Midőn* Önt a közös pénzügyminisztérium, valamint a Bosznia-Hercegovina ügyeinek legfőbb központi vezetésétől kegyelmesen felmentem, *Hohenlohe Schillingfürst Konrad* titkos tanácsosomat közös pénzügyminiszteremmé nevezem ki. Kelt Bécsben, 1916. december 2-án. *Károly*, s. k. *Burián*, s. k.

Kedves herceg *Hohenlohe Schillingfürst*! Kinevezem Önt közös pénzügyminiszteremmé. Kelt Bécsben, 1916. december 2-án. *Károly* s. k., *Burián* s. k.

A herceg a *Stürgkh* kormány belügyminisztere volt, a meggyilkolt miniszterelnök politikáját nem helyeselte és hosszabb szabadságra ment, amelyet a lemondás követett volt. Ezt megelőzőleg egy ízben már volt osztrák miniszterelnök is, de csak rövid ideig, mert a *Reichsrath*ban nem tudta az obstrukciót letörni. *Trieszt* kormányzói állását is elhagyta néhány évvel ezelőtt.

Osszeültköztek a görög és az entente csapatok.

(Konstantin király nem adta ki a fegyvereket.)

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Az Evening Post levelezője jelenti Athénből: Tegnap délután francia matrózok és görög csapatok között megkezdődött az ellenségeskedés. A franciák és görögök egymásra lőttek. További jelentések eddig nem érkeztek.

A Daily News athéni tudósítójának kérésével érkezett táviratát közli, amely szerint az első görög hadtest főhadiszállásán katonai értekezlet volt, amelyen a király is részt vett. A terv az volt, hogy a hadtest csapatait az összes hadianyaggal együtt az ország belsejébe küldjék, hogy ott várják be a további eseményeket és Athénben csak a lefoglalt görög flotta legénysége maradjon. Éjfél felé a görög kormány felhívást intézett Athén lakosságához, amelyben nyugalomra inti. Félórával később nagy néptömeg, köztük számos katona elpusztította egy Venizelosz-párti lap szerkesztőségét. A zavargók harminc-negyven lövést adtak le. A városban nagy pánik uralkodik.

A Ruskoje Slowo jelenti Athénből: A második és harmadik görög hadtest jegyzéket intézett a királyhoz,

amelyben azt követeli, hogy tanúsítanak ellentállást Thessáliában az entente csapataival szemben.

A Corriere de la Sera athéni távirat szerint jelenti, hogy a görög csapatok megszálltak néhány környező magaslattal. Eddig mintegy 5000 tartalékos jelentkezett katonai szolgálatra, akik egyesültek a rendes csapatokkal. Athénben nagy pánik uralkodik.

A Secolo jelenti Athénből: Konstantin király udvari marsallja december 1-én kevéssel éjjelután tudatta a négyes entente követivel, hogy a görög kormány nem hajlandó kiszolgáltatni a tüzérséget.

A Stefáni ügynökség jelenti Athénből: Száz francia matróz Athénbe érkezett. Fournet tengernagy egyéb kényszerrendszabályok mellett intézkedni fog a görög tengeri szállító eszközök megfelelő korlátozásáról.

Ploestit kiűritették az oláhok.

(Rosszul számított az oláh és az orosz vezérkar. — Románia összeroppanása. — Sarrail befejezte hadjáratát.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

A milanoi lapok értesülése szerint az oláhok Dragonistát, az Alexandria és Bukarest között fekvő fontos védelmi állást kiűritették. Ploesti kiűritése is megkezdődött.

Réniből jelentik: Románia sokkalta készületlenebb, semhogy a közeledő katasztrófáját feltartóztassa. Az oláh és az orosz katonai szakemberek a háború kitörésekor rosszul itélték meg a helyzetet és azóta hibát-hibára halmoztak. Az oláh vasutak kétségbeejtő állapotban vannak, ami még növeli a hadseregben a fejtelenséget. Brailában nyolc napja állomásozik egy teljes divízió, amelyről teljesen megfélemedtek. A divíziót először Galarasiba küldötték, de az Brailában megrekedt és azóta semmiféle utasítást nem kapott.

Az olasz sajtó Románia fenyegetett helyzetéről írva azt hangoztatja, hogy Románia leveretése után Olaszországra kerül a sor. A Tribunában Corsi tábornok kifejti, hogy Románia legyőzése után a németek megindítják Olaszország elleni offenzívájukat abban a reményben, hogy Itáliában nyílt szakadás fog bekövetkezni. Az ententének legsürgősebb feladata az olaszokat haderővel, fegyverrel és munióval megsegíteni. Más lapok elvakultan sürgős segítséget kérnek, hogy a központi hatalmakat Olaszország révén leverhessék, azonban ennek egyetlen módja egy erős entente hadsereg Ausztriába való benyomulása, mely azután megszállná a monarchia szívéét Budapestet és Bécsét, amivel Németország katonai erejét is megtörhetnék. Ennek a tervnek meg-

valósítása érdekében nyugaton a spanyol, keleten pedig a japán hadseregnek beavatkozása feltétlen szükséges.

Az orosz határról jelentik: Románia összeroppanása borzalmas látványt mutat. Az egész országban minden fenekestül felfordult. Az iskolákat bezárták, a kereskedelem megakadt és a lakosság a bukaresti rémhírekre nagy tömegekben menekül. A tehetősebbek valamennyien Oroszországba menekültek, annak ellenére, hogy a katonai hatóságok a menekülést minden eszközzel megakarták gátolni. A hadseregből a tisztek tömegesen szöktek meg és a legénység gyűlöli a tiszteket. Jassyban Take Jonescut őrség kíséri, hogy megvédje a nép esetleges dübe ellen. Már nyolc napja, hogy Jonescu nem tartott szónoklatot és nem írt vezércikket a lapokban.

Luganóból érkezett távirat szerint Olaszországban nagy izgalmat keltett az Havas ügynökségnek az a jelentése, hogy Monasztir elfoglalásával a macedóniai hadjárat egyelőre befejezést nyert. Ugy gondolják, hogy Rogues francia hadügyminiszter Sarrailal megbeszélte a hadjárat befejezését.

A Corriere della Sera siránkozó tudósítást közöl Párisból Oláhország helyzetéről. A váratlan balsors, írja a tudósítás, egyik fontos állást a másik után ragadja el. Pitești vasúti csomópontjának elvesztése a visszavonulás folytatását jelenti az egész vonalon, ama titokzatos mégismerhetetlen tervek miatt, amelyeknek keresztülvitelére az orosz segítőerők nagyon gyengék és késedelmezők is. Ugy lát-szik, hogy a fővárost, amelyet az oláh kor-

mány már elhagyott, csak néhány napig tudják tartani, hogy lehetővé tegyék a visszavonulás folytatását. A Bukarest feladása ellen nyilvánított aggodalmakat, mint üres szentimentalizmust félre kell vetni.

A Reuter ügynökség értesülése szerint Jassyban erélyes rendszabályok történtek mindannak a gabonának és olajnak elpusztítására, amely Romániának az ellenség által fenyegetett részében fekszik.

Szabályozzák a szénfogyasztást.

(Ahol lehet és ahol nem szabad redukálni.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A háború következtében az egész világon a széntermelést elsősorban hadicélokra használják fel. A hadviseléshez olyan rengeteg mennyiségű szén kell, hogy a szükséges kvantumot csak úgy tudják biztosítani, ha a polgári életben takarékosan bánnak vele és mérséklék a szükségletet. Nemrég olvastuk, hogy Franciaországban is behozták már a korai zárórát, a szénelhasználás csökkentése céljából. Németországban most jelent meg az új kormányrendelet, amely az, ugynevezett Hindenburg-program szerint nagy megszorításokat ír elő a hinterlandban lévők életére, mindezt főleg azért, hogy kisebb legyen a szénfogyasztás. Aradon is már napok óta beszélnek, hogy hasonló intézkedések vannak küszöbön, mert nálunk is kevés a szén.

Nagyon helyesnek, nagyon természetesnek tartjuk, hogy a legszentebb cél érdekében áldozatokat kell hozni az itthonlevők kényelméből, szórakozásaiból. Egy szó ellenvetése nem lehet ez ellen senkinek. Hiszen milyen áldozat lehet ez azokéhoz képest, akik az életüket adják a hazának? A megszorító intézkedésekre valóban szükség van. De ha már intézkedni kell, tegyük azt okosan és józanul! Tartsuk szem előtt a célt és ne vessük el a sulykot! Ott takarékoskodjunk, ahol minden nagyobb megerőltetés nélkül lehet, ahol pazaroltunk idáig, és ne ott, ahol a takarékoskodás nem jelent semmit, a célhoz nem visz előbbre. Nézzük sorra, hol lehet és hol nem szabad a szénfogyasztást redukálni?

Kezdjük a városnál. A város — olcsó szójátékkal élve — felesleges fényűzést fejt ki a fényvel. Kevéssel délutáni három óra után, amikor még teljes nappali világosság van, az utcákon már égnek az összes lámpák. Ráérnének későbbben is meggyújtani. És nem indokolt-e a kérdés: a gázlámpák mellett miért használják a villanyt? Elegendő volna az egyik is. Vagy félig gázzal, félig villannyal lehetne világítani a várost. És a kulturpalota késő éj idején is miért uszik vakító fényözönben? Hatalmas ivlámpák ragyognak bele az éjszakába, mintha fejedelmi ünnepélyek volnának esténként a palotában. A város, mint látjuk, a világítás korlátozásával jelentékenyen redukálhatja szénfogyasztását. Az így felszabaduló szénmennyiség már számottevő.

Az üzletek fényreklámjai is elmaradhatnak boldogabb időkre. Ma nincs szükség rájuk, a külföld nagy városaiban már be is szüntették ezt a fénypazarlást. Megtehetik nálunk is, senki nem fog károsodni ezáltal. Az üzletek előtt az ivlámpáknak se kellene kigyulladniuk. A kávéházak, vendéglők zárórájának megrövidítése is jelentős szén megtakarítással járna. Ha megszokott kényelmünkbe is kerül, mégis el kell ismerni, célravezető volna.

Most mezzük azt, hogy hol nem szüksé-

ges a takarékoskodás, hol nem szabad megszorító intézkedéseket fogantatni? Felesleges lenne a színházak játékrendjét megzavarni, az előadásokat korlátozni. Alig két és fél óra hosszáig vannak a színházak nyitva és ez idő alatt is legnagyobb részben elsötétített marad a nézőtér, vagy a színpad. Itt tehát nem érne sokat bármilyen korlátozás. De egyenesen vétek volna redukálni a szénfogyasztást olyan gyáraknál, üzemeknél, amelyek a hadviselés céljait szolgálják, amelyek a hadseregnek dolgoznak. Például a municiógyártó vállalatoknál. Vagy az újságokat előállító nyomdákban, amelyek nélkül a hadviselés szinte lehetetlen.

Ismételjük: a kényelmünkben szívesen, kész örömet áldozunk. Nincsenek nagy igényeink, nem is volna szabad, hogy legyenek. Intézkedjék tehát a hatóság, hogy a szent hiába ne fogyasszák sehol. De az intézkedés legyen okos és értelmes. Ne általánosítsa, hanem tudjon disztinquirálni, mert ha nem kezelik elég körültekintéssel ezt a kényes ügyet, inkább ártanak, mint használnak a legszentebb célnak.

Herzel Bernát meghalt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Magyarország közgazdasági életét súlyos veszteség érte. Az ország egyik legnagyobb ipartelepének vezetője, az aradi Weitzer János vagon és gépgyár igazgatója, Herzel Bernát ma reggel meghalt. A délelőtti folyamán érkezett Budapestről, — ahol az igazgató lakott — a lejutó hír. Mindenütt igaz, mély részvétet keltett, mert mindenütt egy nagykonceptióju, kiváló munkarejú, a lehetetlenség határáig szorgalmas, jó lelkű embernek ismerték, akinek munkában, hivatásában szeretetében telt el az élete. Őszinte és mély részvét fogadta a halálhíréért is, mert akik Herzel Bernátot ismerték, azok hűséges, puritán, egyenes lelkű barátot veszítettek benne.

Nem volt aradi ember, idegenből jött ide körülbelül harmincöt—negyven évvel ezelőtt, de ennek a városnak gazdasági életében az ő tevékenysége sok feljegyzésre méltó fejezettel kapcsolódik bele. Mint gabonakereskedő kezdte meg, tanulmányainak elvégzése után, kereskedelmi pályáját. Arad ezelőtt négy évtizeddel országos híré gabonapiac volt és itt az olyan kvalitású embereknek, mint az elhunyt, az érvényesülésre tér kínálkozott.

Herzel képességeit csakhamar felismerték és Arad akkor egyik legnagyobb cége, a *Mittelman-cég* hívta meg munkatársául. Néhány évig dolgozott itt, majd pedig társult *Leopold Rezsóval*, az úgynevezett „Ördögös gyár” tulajdonosával és Herzel működése alatt a gyár csakhamar egyik legvirágzóbb ipartelep lett Délmagyarországnak. Körülbelül tízennégy évvel ezelőtt a gyártelep felszámolt és fuzionált, a Lackó és Popper budapesti bankárok tulajdonát alkotott Mittelman-féle gyárral. Időközben azonban a szeszipar terén a *Neuman testvérek* cég ragadta magához a vezetést és ezért a gyártulajdonosok a törvényben részükre biztosított kontingenst eladták a temesvári szeszgyárnak. Herzel ekkor néhány hónapig privatizált és csak mint az Arad megyei Takarékpénztár igazgatóságának tagja fejtett ki hasznos közgazdasági munkát.

Mint ismeretes, ebben az időben a Weitzer-gyár dekadenciában volt. A tulajdonosok tudták, hogy a vállalat élére elsőrendű nagyszabású kereskedelmi erőt kell állítaniok, ha azt akarják, hogy a nagyra hivatott ipartelep az ország fejlődő ipari életében elfoglalja azt a helyet, amely őt megilleti. A bécsi Schöller cég, aki a gyár főrésztvényese, figyelmessé lett Herzel Bernátra, akit mint olyan férfit ismertettek meg vele, akiben megvan az az a képesség, amelyek az ő kívánalmainak kielégítésére szükségesek. Így került a gyár élére ő, akinek több mint egy évtizedes munkáját ismertetői felesleges, mert ma már a laikus is

tudja, hogy az aradi vaggongyár nemcsak Magyarországon, de Európaszerte olyan reno-ménak örvend, amellyel csak a szoliditása mellett is nagyszabású ipartelepeket ajándékoz meg a közvélemény. Amellett, hogy nagy pénzügyi kríziseken segítette át az igazgató alkotó ereje a vállalatot, annak üzletkörét, gyártási szakait, sokasította és bővítette és ha a magyar iparnak vannak ma már a Balkánon jól megalapozott piacai, akkor ebben a nagy haladásban, a megboldogult gyárigazgatónak soha el nem évülő érdemei vannak. A vaggongyár fellendülése, mai nivója, fejlettsége és hírneve elválaszthatatlanul össze van fonva Herzel Bernát általánosos tisztelt nevével. Aból a célból, hogy a gyár üzletköre minél szélesebb területeket ölelhessen föl, központi irodát létesített Budapesten.

Azzal azonban, hogy a fővárosba költözött, nem szakította meg azokat az erős köteleket, amelyek Aradhoz kapcsolódtak. Herzel kétszer nősült. Mindkétszer aradi leányt vett el feleségül. Első felesége *Leopold Rezsó*nek, egykori üzletlársának volt leánya és ebből a házasságból származó leányát, *Salamon Tivadar* az Iparbank igazgatója és a Weitzer-gyár legutóbbi közgyűlésén annak igazgatóságába beválasztott tagja vette nőül. Második felesége *Leopold Mór*nak volt a leánya. Ebből a házasságból két gyermeke született, egy tizennyolc éves fiú és egy tizenkét éves leánygyermek.

Herzel hosszabb idő óta betegeskedett, cukorbetegséggel küzdött. Orvosai a megrongált idegzetű embernek pihenést ajánlottak, azonban épen ezt nem ismerte, mert élete a munkának a szoros értelmében szakadatlan láncolata volt. Súlyos beteg állapotban igen sokszor éjjel vasutára ült és leutazott a Balkánra, hogy vagonmegrendeléseket perferáljon és most a háború alatt még annyi pihenést se szánt magának, hogy néhány napra itthagya volna a munkát, hogy egészsége helyreállítása céljából szabadságra ment volna. Körülbelül öt héttel ezelőtt annyira elgyengült, hogy családja egy Bécs melletti szanatóriumba vitte, orvosi kezelés céljából. Onnan a múlt héten jött haza és a *Liget szanatóriumban* helyezték el. A cukorbeteg mellé tüdőafekciók szegődtek és a munkában meggyengült szervezet ezzel a súlyos bajjal már nem tudott szembeszállni. Ma reggel kiszilveredett.

Rendkívül tevékeny, szerény és jólelkű ember koporsójánál a bánat őszinte könnyeit sirják barátai és ismerősei.

Zárkózott természetű volt, de azért a szíve megnyílt, ha valamilyen jótékony akcióra hívták fel figyelmét. Noha több mint tíz esztendeje, hogy elköltözött Aradról, azért az aradi emberbaráti intézményeknek továbbra is bőkezű támogatója maradt. Több évvel ezelőtt Zágrábban elhunyt mostoha bátyja, aki hajóvállalkozó és földbirtokos volt, nagy vagyont hagyott reá, de a milliók sem térítették el őt a súlyos munka útjáról, amely halála pillanatáig az éltető eleme volt.

LEJÜJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefon jelentés.

Elsülyesztett szállítógőzös.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: Egyik tengeralattjárónk november 27-ikén Malta közelében elsülyesztette a teljesen megrakott Kanak nevű 6818 tonnás szállítógőzöst, amely utban volt Szaloniki felé.

Szófia. A bolgár hivatalos jelentés a következő: Macedóniai fronton heves támadások, amelyeket mindenütt visszavertünk. Oláhországban előnyomulásunk tart. Bukarest ellen előnyomuló hadosztályainknak, miután a *Nebulov folyó balpartjára átkeltek, heves küzdelmünk volt az ellenséggel, amelyet visszavetettek és súlyos veszteséget okoztunk neki. 370 foglyot és 21 ágyút zsákmányoltunk. Az Argesul folyó alsó folyásához közeledünk Dobrudzsában szintén heves harcok.*

HIREK.

— A pápa hódolata az elhunyt király iránt. Posenből jelentik: Ideérkezett hírek szerint a pápa *Ferenc József* király iránti hódolata jeléül az ujonnan kinevezett prágai érseket *Hun Pál* grófot bibornokká fogja kinevezni.

— *Károly király és Zita királyné a főhadiszálláson.* Bécsből jelentik: Ófelsége ma negyed tizenkettőkor a főhadiszállásra utazik. A katonai és polgári hatóságok fogadják ott az uralkodót. A tanulóifjúság és a lakosság részéről, tekintettel az országos gyászra, nem lesz hivatalos fogadtatás. Mint értesülünk a királyt utazásában a királyné is elkíséri.

— *Ki okozta a háborút?* A Daily Mail Pétervárról nyert értesülésében visszatér a világháború kitörésének előzményeire és megállapítja, hogy a berlini orosz nagykövet a Lokalanzeigernek a mozgósítás elrendeléséről szóló különkiadását megsürgönyözte Pétervárra, Jagow államtitkárnak és a Lokalanzeigernek a hír megcáfolásáról szóló jelentéseit a nagykövet az államtitkár felszólítására nyomban megtáviratozta kormányának, de ugyanekkor egy sifírozott táviratban közölte, hogy a mozgósítási hír mégis megfelel a valószínűságnak.

— *Gyászistentiszteletek.* Vasárnap, december 3-án, délelőtt 10 órakor tartja az evang. egyház Ófelsége I. Ferenc József király elhunyt alkalmából a gyászistentiszteletet és arra a katonaságot, a hatóságokat, testületeket ez uton hívja meg az egyház előjárósága. — I. Ferenc József király emlékezetére ma reggel kilenc órakor ünnepélyes gyászmise volt a várbeli templomban. Az aradi helyőrség összes fegyvernemeinek tisztikara résztvett a misén *Resch Ferenc* altábornagy vezetésével. — Az újszentannai izraelita hitközség tegnap jószákos királyunk emlékére gyászistentiszteletet tartott. *Sonnenschein Eliás* rabbi gyönyörű szavakban adott kifejezést a magyar nemzetet ért nagy veszteségének.

— *Eljegyzések.* Vas Pál a kőrösbökényi takarékpénztár részvénytársaság vezérigazgatója császári és királyi tartalékos hadnagy, eljegyezte özv. *Fekete Jánosné* született *Rosmanith Terézt*. (Külön értesítés helyett.) — *Lázár Rózsika* és *Weisz Miklós* jegyesek.

— *Osszehívják a delegációkat.* Bécsből jelentik: Politikai körökben beszélnek, hogy a delegációk tavasszal, esetleg áprilisban össze fognak ülni, amit *Burián István* báró külügyminiszter is óhajt, hogy végre megismertesse külpolitikáját és védekezzék az ellene intézett támadásokkal szemben. A Reichsrath a király eskütele után elnapolja magát és csak márciusban fog egy hétig ülésezni, amikor megtörténik a delegációk összehívása. Akkor a Reichsrathot ismét elnapolják és a tényleges ülésszak csak a delegációk ülésezése után veszi újból kezdetét.

— *Házasságok.* *Frint Sándor* dr. cs. és kir. tartalékos főorvos f. hó 4-én délután 5 órakor az evangélikus templomban tartja esküvőjét *Berger Matildával*.

Burghardt Ferenc házasságot kötött *Erdélyi Rózsikával*. (Minden külön értesítés helyett.)

— *A vak katonáknak.* *Weisz Klára*, *Sebők Juliska*, *Nagy Böske*, *Szabó Mariska* és *Hermle-Médi* pankotai II. polgári iskolai növendékek 6 koronát küldtek a vak katonák javára. Az összeget a kiadóhivatal rendeltetési helyére juttatja.

Károly király a közeli békéről.

— Bécs város hódolata. —

— Bécsi tudósítók teletjelentése. —

Ma délután fogadta a király Bécs város hódoló küldöttségét, amelyet Weisskirchner polgármester vezetett. A küldöttség fogadtatásánál a királyné is jelen volt. A polgármester beszédére a király a következő beszéddel válaszolt:

Meghatva köszönöm szeretett fő- és székvárosom hódolatát. Ezen sorsdöntő órákban különös meglepedésemre szolgál, hogy a lakosság a trónra lépésem alkalmából kibocsájtott üzenetemben szellemi és gazdasági javait, fejlődésének biztos garanciáját látja és bizalommal néz a jövőbe. Ez a bizalom jelentékeny támogatást ad a fronton küzdő derék harcosaimnak, kiknek hőstetteiben Bécs város fiai kiváló részt vettek. A szelveteknek és ragaszkodásnak ama meghatározó bizonyítékai, amelyeket trónralépésem óta tapasztaltam, megerősítenek abban a meggyőződésemben, hogy Bécs lakossága házam sorsát a maga sorsának tekinti és mindenkor számíthatok nála arra a hűségre, amellyel elődöm trónját övezte. Szívesen fogom azt a hazafias feladatot előmozdítani, amely a város fejlődéséhez szükséges és amely városnak szépségei engem büszke örömmel töltenek el. Hasonló ragaszkodással és szeretettel viseltetik a császárné is Bécs városával szemben. A császárné az emberbaráti szeretetnek kifejezésre juttatását tekinti legfontosabb feladatának és ezért Bécs lakosságának, különösen a háboruban mutatkozó dícséretre méltó jótékonyasága szívében élénk visszhangra talált. Amidőn az ég leggazdagabb áldását kérem Bécsre és lakosságára én és a császárnő megköszönjük Bécs városának meleg üdvözlését. Adja át ezen köszönetemet kedves bécsi alattvalóimnak, akik közt oly szívesen időzöm.

Remélem, hogy isten segédelmével nemso-kára sikerülni fog hősies hadseregem teljesítményeihez méltó békét kötni.

Az uralkodó pár a küldöttség minden tagját ezután megszólításával tüntette ki és a király mindenkiel kezét fogott. Weisskirchner polgármester elrendelte, hogy őfelsége válaszát falragaszokon tudassák a lakossággal.

— **Népkonyhák megnyitása.** Hétfőn, december 4-én délelőtt nyituk meg újra az izraelita népkonyha. Nehéz feladat áll előttünk minden télen, amikor ezen emberbaráti intézményt kapuit megnyitottuk, hol szűkös anyagi erőink dacára 30.000-nél több ebédet osztottunk ki telekezett külföldről azok között, akiket mostoha sorsuk ajtónk elé hozott. A harmadik télbe nyúló háboru előre be nem látható mértékű követelések elé állítja a népkonyhát, mely bizonyára sóvárogva várt utolsó menedéke azoknak, akik napról-napra súlyosbodó viszonyaik mellett hétről-hétre aligha jutnak meleg falathoz. Nehéz feladatunk megoldásához eddig is a telebaráti szeretet nyújtott segítő kezét, áldozatkész szívek hordták össze az élelmi szereket és készpénzadományoknak azt a halmazát, amely minden igényt kielégíthetett. Most is e kiapadhatatlan forráshoz kell fordulnunk, amidőn felemeljük kérő szavunkat és annak szent meggyőződésében, hogy az ezuttal is visszhangra talál, rendületlen hittel fogunk nagy feladatunk megoldásához. Az első ebédet a népkonyha megdicsőült megalkotójának tiszteltére „baró Neuman Dánielné ingyen ebéde”-ként osztjuk ki. Az elnökség. — A segítő tanítótétel, mint minden évben, az idén is „ingyen-konyhát” létesít, melyet december hó elején nyit meg. Az ingyen-konyhában 80—100 növendék jut naponta meleg ételhez, olyan szülői gyermekei, akiknek a sors nem juttatott annyit, hogy a zord tél beálltával gyermekeiknek meleg ételt adhassanak. Az ingyen-konyhát (Napközi Gyermekotthon) a nagyközönség humanus érzéseire alapítottuk, mert más tőke nem áll a rendelkezésünkre. Azért tisztelttel keressük meg Arad város közönségét, kegyeskedjék e nemes emberbaráti cél oltárán áldozatot hozni s szíves adományával — ami akár pénz, akár élelmiszer lehet — lehetővé tenni a konyha megnyitását és működését. Önmagukkal tehetetlen, éhező gyermekeknek kérünk, hisszük, hogy szavunk nem hangzik el visszhangtalanul. Az arad-ségai tanítótétel nevében: Szántó Lajos, igazgató.

— **Keresk. szakoktatás.** (Felnőttek részére.) Könyvelés. Gépirás. Gyorsírás. Levelezés és számtan. Mérsékelt tandíj. Díjtalan állás-követés. Volt főkönyvelő vezetése alatt. December 4-én új négy havi tanfolyam veszi kezdetét. Beiratások Lázár Vilmos-utca 2. szám. 6224

— **A hadiárvaik jöltevől.** Mindenkiem emlékezetében van még az a nagyszabású és minden részletében fényesen sikerült jótékony-célú művészestély, amelyet május havában gróf Uchritz Amade Emilné védnöksége alatt az Aradi Gyermek Felruházó Egyesület rendezett. Azt a csekély anyagi tőkét, amelyet ez az egyesület nehéz munka árán, lelkes ambícióval akkor összegyűjtött, most arra használja fel, hogy téli ruhával és cipővel lássa el a hadiárvaikat a Gyermek Felruházó Egyesület, de jótéteményeiben részesíti mindazokat az árvákat és szegénysorsúkat, akik az ő támogatásukat és segítségüket kérik. Mintegy hatvan gyermeknek juttat meleg ruhát és cipőt az Egyesület és a gyermekek ünnepélyes felruházása december hó 12-ikén délután 3 órakor lesz a város háza kistermében. Akiknek győnyörűségük tellett az Egyesület szin pompás művészestélyében, azok bizonyára örömmel jelennek meg a ruhakiosztásnál is, hogy tanúi legyenek ama lélekemelő perceknek, amikor síró gyermekek könnyes szemekkel mondanak köszönetet az ő jöltevőiknek.

— **Vörös Kereszt hangverseny.** A Philharmonia legközelebbi hangversenyt e hó 14-én, csütörtök este rendezzi a helybeli Vörös Kereszt Egyesület javára. A hangversenyen ezuttal a zenekar nem működik közre, hanem csakis *Telmányi Emil* hegedűművész és *Vas Sándor* zongoraművész töltik ki a műsört, mert a két európai hírnevű művész, mint Kopenhágából, dániai korufjuk középpontjából írják, csak decemberben lesznek itthon Magyarországon, januárban megint külföldi tournéira indulnak s így Aradon is csak egyszer léphetnek fel e szezonban. Kivülök vendégszerepelné fog még ez estén a m. kir. Operának egy nagy tehetségű fiatal énekesnője, *Czeisberger Mária*. Minthogy a hangverseny iránt igen nagy érdeklődés mutatkozik, a rendezőség felhívja a zenekar tagjait s azokat, kik rendes helyüket megakarják tartani, hogy eziránt sürgősen forduljanak a Scherhag H. és Fia céghez, mely a jegyárutást szíveségből végzi (Andrássy-tér 14.)

— **Megnyit a karácsonyi tárlat a Fischer** Nagyruházóban a Szabadság-téren. Naponta érkeznek szebbnél-szebb játékszerek. A közönség helyesen cselekszik, ha előbb keresi fel a nagy áruházat. Baba-klinika. Gyönyörű baba fejek raktáron. Mesés karácsonyfa-díszek. Gyermek-kocsik 50 koronától 200 koronáig. 5628

— **Házvétel.** Lówy Márkus apateleki birtokos megvásárolta Probst Mihály Ferdinánd-utcai emeletes házat százezer koronáért.

— **A király temetése — az Apollóban.** A mozi technikai fejlettségét mutatja, hogy I. Ferenc József temetésének komor pompáját a legjobb és legtisztább fólvételekben már ma-gunk előtt láthatjuk az Apollóban. Bizonyára nincs a monarchiának egyetlen embere sem, aki ne kívánczolt volna szemlélője lenni a nagy temetésnek. Ez a film most kielégíti az óhaját, mert a nagy uralkodó halottas menete a szemünk előtt vonul el a filmen. A történelmi eseményen kívül Károly királyt és Zita királynét is vetíti az Apolló a publikum leirhatatlan lelkesedése mellett. Ezenkívül „A méltóságos kalandornő” című érdekesítően érdekes Nordisk detektiv-dramát és egy pompás vigjátékot játszik az Apolló. A ma ismételt mutatkozó torlódás miatt arra kéri az igazgatóság a közönséget, hogy lehetőleg a korábbi előadásokat látogassa, mert a 9 órás előadásokra jóformán az előjegyzésekben elkelnék a jegyek.

— **Birtokosere.** Klein Margit eladta Kelemen-tér 7. sz. házat 82,495 korona 60 fillérért Urbán Endre és nejének. — Millig József eladta a Kazinczy-utca 5. sz. házat 36,000 koronáért Walder Gyulának. — Luffner Antalné született Korber Erzsébet eladta Mikes Kelemen-utca 30. sz. házat 10,000 koronáért Krogloth Józsefné, Fehér Beláné és Abraham Lajosnének. — Dimák Béla és neje eladták Erdélyi-ut 5. sz. házat 10,200 koronáért Korom Gizellának. — Özv. Lukács Gézné, Thomka Ida és Thomka Elek eladták Purgiy Lajosné-utca 102. és 104. sz. házat 34,000 koronáért Moldován Odónné Müller Etelkának. — Morstadt Albertné és Hotter Gyula eladták Purgiy Lajosné-utca 24. sz. házat 6400 koronáért Gonda Adám és nejének.

— **A kiadóhivatal izenete.** A kiadóhivatal felkéri a t. előfizetőket, hogy az esetben, ha az *Aradi Közlöny* valamelyik száma nem érkezik meg a szokott időben, úgy jelentésbe ezt a körülményt annál a postahivatalnál, amely a lapot kézbesíteni szokta. A postahivatal az *Aradi Közlöny* kiadóhivatalát a hiányról azonnal értesíti. Ez a hivatalos értesítés korábban jut a kiadóhivatalhoz, mint az előfizető panasza.

MOZGÓKÉP SZÍNHÁZ.

Az „Ezüst kecske”.

(Bródy Sándor regénye az *Urániában*.)

(A kecskefejes ezüst sétatob szimboluma marad Bródy Sándor kalandos, erotikus páratlan történetének, pompás alakjainak, akik az ő szívével éreznek, lelkével lelkesülnek, s akik a sokaság fölött külön élnek a maguk káprázatos álomvilágát, amely pedig nagyon is reális s mégis oly furcsán ható a filisztereknek, akik az élet szépségeit sohasem is tudják megismerni, s nem hiszik el, hogy vannak olyan kiválókatott ezek, akik a valóságban is olyan finom és nemes életet tudnak élni, mint ahogy Bródy ebben a tükörben mutatja. Az *Ezüst kecske* mástól évtizednél alig több ideje, hogy a legvágyottabb olvasnivaló volt, amikor az irányt, amilyen Bródy Sándoré, még senki sem kultiválta nálunk. Azóta sok hasonló téma íródott meg, amilyen ezé a grandiózus könyvé, de tegyük hozzá, hogy egyik sem oly szerencsésen, mesteri kézzel, és könnyűséggel, mint ez. Bródy akkor ifjú volt, — ki nem emlékszik akkor fotográfiáira — ifjú volt és lelkelve rajongással a szép és jó iránt. Ez a minisztérium — az *Ezüst kecske* — akkor, mint az átélések, egy romantikus életü emeer gondolatvilágának kvintesszenciája csapódott le s meg is maradt mindenhá az érzelmesség biblijájának. Az a díszes album, mely az akkori divat szerint a szalonok asztalain teküdt, mint a ház könyveinek legbecsültebb ékessége — az *Ezüst kecske* — most filmen varázslódott életre. Mily szép gondolat s mily nehéz a kivitele... A toll a szív instrumentuma, a költő, aki szavakba tudja összefoglalni a színie lefoghatatlan gondolatokat és érzéseket, ugyan-

FOG- tőröcsk, aranyból, platina, arany és ezüst, amalgamból és a legszínesebb sponce porcellánból.

FOG- koronák, hídak, egész fogserok szájpadlás nélküli aranyból, platínából vagy porcellánból.

FOG- kövek eltávolítása, fogak fehérítése és hibás fogserok átalakítása, valamint javítása.

FOGTECHNIKUS. Tízéves fogtechnikus gyakorlati ismeretekkel, amelyeket Berlin, Lipcse, Brüsszel és Londonban, nemkülönben Amerikában a legkiválóbb fogspeciálistáknál mint asszisztens tanultam, továbbá tekintve azt, hogy műtermem a mai kor legkiválóbb művészeivel van felszerelve, eég garanciát nyújtok, hogy még a legkényesebb esetekben is a legteljesebb mértékben megelégedtesek.
Telefon 757. szám.

JACOBI GYULA vizsg. fogtechnikus Szabadság-tér 4. Bejárati Eötvös-utca 17.

akkor, mintegy művészi tranceba papírra is veheti. Am a fotografáló gép tőle messze levő misteria, azonkívül a filmen élő emberek játszanak, tőle független emberek, idegen rendező instrukciói szerint, idegenek, távoliak, egyének...

* **Olaf Föns az Apollóban.** („A világ vége” — nagy Nordisk-dráma.) Hétfőn I. Ferenc Józsefért tartandó rekvium miatt a színházak és a mozik ismét nem tarthatnak előadást. Így az Apollo kapui is zárva maradnak. Kedden az idei szezon egyik leghatalmasabb mozifilmje: „A világ vége” kerül vetítésre. A minden tekintetben nagyszabású film, amely mint látványosság is elsőrangú, a Nordisk-filmgyár remeke s Olaf Föns, a közkezdvelt mozzsinész játsza benne a főszerepet.

SPORT.

+ **Az Aradi Turista-Egyesület** választmánya f. é. december hó 9-én este 6 órakor saját helyiségében (kulturpalota, földszint, északkeleti sarok) évszázó ülést tart, melyre a választmány t. tagjait tisztelettel meghívja és mint a nagyobb számban való megjelenésre felkéri az egyesület elnöksége.

EGYESULETI ÉLET.

(* **Meghívó.** Az aradi hivatalozókák jötkönycélu. asztalkársasága december hó 3-án délután 3 órakor tartja rendes választmányi ülését (Park vendéglő), melyre a választmány tagjait az uton tisztelettel hívja meg az elnökség.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. december 3-án vasárnap:

Délután 4 óra. mórskélt helyárrakkal

Mágnás Miska.

Operette.

Este 8 órakor rendes helyárrakkal

B) Bérlet.

B) Bérlet.

Tiszavirág.

Operette 3 felvonásban.

Kezdet 8 órakor.

A szerkesztesert felet:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NYILTTÉR.

(Az ezen rovatalkészítőkert nem vállalunk felelősséget.)

A **Woltzer Janos** gép-, waggonyár és vasöntöde részvénytársaság műszaki igazgatója, tisztviselői és művezetői, valamint munkásai fájó szívvel tudatják nagyra-becsült ügyvivőigazgatójuk

Herzel Bernát

úrnak

foiyó hó 2-án bekövetkezett grászos elhatározását.

Emlékét a becsületes és önzetlen munka, valamint a hűség, önmagával szemben kíméletet nem ismerő kötelesség-terjesztés mintaképe gyanánt mindenha halás tisztelettel és kegyelettel fogjuk megőrizni.

Arad, 1916. december havában. 6216

**Gyertyát,
Marószódát, Mosószódát,**

és mindenemü háztartási, ételmi és iparcikkét nagyobb és kisebb mennyiségben, belső hadszinterületre is, felelősséggel szállítok.

Gonda Nándor, Déva.

Uránia

színházban

vasárnaptól—szerdáig

I. Ferenc József

temetése

látható.

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi december hó 1-től új előfizetést nyitottunk az **Aradi Közlöny**-ra

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — 12
Fel évre	14 „ — „
Negyed évre	7 „ — „
Egy hóra	2 „ 40 „

Vidéken:

Egész évre	32 K. — 12
Fel évre	16 „ — „
Negyed évre	8 „ — „
Egy hóra	2 „ 80 „

Tessék mutatványszámot kérni.

**APOLLO
SZÍNHÁZ.**

December hó 3., vasárnap:

A Nordisk film Compagnie ujdonsága.

Rita Sacchetto sorozat

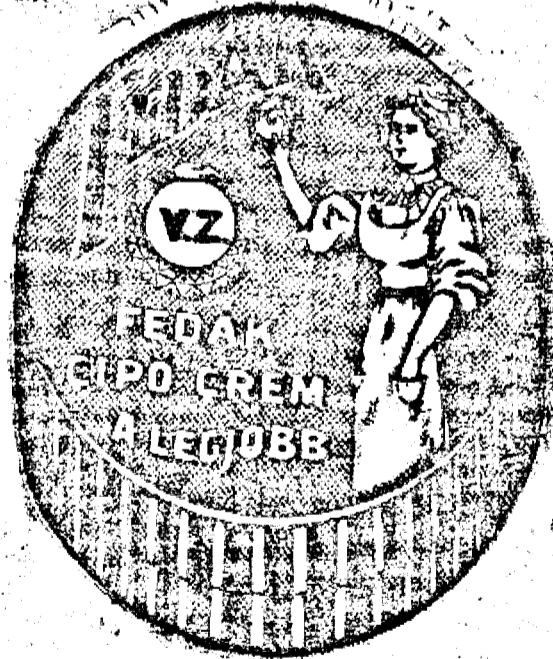
A méltóságos kalandornő.

Detektív dráma 3 felv.

Főszereplő: **Rita Sacchetto.**

Az előadások hétköznap 5, 7 és 9 órakor, vasárnap 3, 5, 6, 8 és 9 órakor kezdődnek és nem folytatólagosak.

A vasárnapi 6, 8 és 9 órai előadásokra is számozott jegyek adtnak ki.

SISSSEN

az ózsi időny beálltával

FEDÁK-CIPÓKRÉM

szükségletet idejekorán beszerezni. Dacára a mai nehéz viszonyoknak, sikerült az előállításban szükséges anyagokat nagy áldozatok árán oszékely mennyiségben beszerezni, úgy, hogy az ebből gyarson.

FEDÁK-CIPÓKRÉM a hóhoz előtti a...

Kérjen mindenütt

Óriás FEDÁK-CIPÓKRÉMET

Egy doboz ára 50 fillér.

KURZER BERTALAN

végzett bécsi orvosi egyetemet és Budapesten vizsgázott
fogtechnikus műterme Weitzer J.-u., Minorita-palota, II. em.

Fogat huz, plombál. Készít egyes fogat ép ugy, mint egész fogsorokat, arany koronákat és arany hidakat.

Benes Testvérek vegyi gyár, Győr. Alapított ott 1900. Évi termelés 15 millió doboz.

PYRAM

CIPŐ=KRÉM

6991

Aranyat Ezüstöt

legmagasabb áron vesz,
vagy becserél; ugyszintén
régiségeket vesz és elad

Losonczy Lajos
órák és ékszerész üzlete
ARAD, Szabadság-tér.
Telefon 944.

Kristály Soda

nagyban és kicsinyben
kapható

Vojtek és Weisz-
nál, Aradon.

Hizlalt eisőrendű sertéshus kimérése.

Tisztelettel tudatom a n. é.
közönséggel, hogy Arad sz. kir.
város közönsége tulajdonát képe-
zett 220 drb. hizlalt sertések le-
vágatását megkezdtem.

A sertések husa, Aulich Lajos-
utca 16. számú hentesüzletében
lesznek kimérve. Tekintve, hogy
hetenként 25—30 drb. hizlalt ser-
tés kerül levágás alá, állandóan
friss hus áll a n. é. közönség ren-
delkezésére.

Szíves pártfogást kér

Simandan György,

hentes mester.

Telefon szám 1139.

Egy rőfös- és rövidáru-üzlet

berendezéssel vagy
anélkül, azonnal

eladó.

Cím a kiadóban.

Hősi halált halt fiam
haza szeretném hozni

Ha valaki, kinek hozzátar-
tozója szintén ez év június
16-án az olasz fronton el-
esett, a 33-ik gyalogezred,
1. battalion, 3. compa-
nieból és haza hozatná,
kérem értesíteni engem, mert
együtt könnyebb lenne az
eljárás. Cím:

Wittenberger Herman,
Nagyvárad, Sas-passage.

828—1916. g. sz.

Arlejtesi hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági
széke a vásártéren levő utnak a
védtől a vasárnap bejáró-
jlig terjedő 780 □ méternyi rés-
nek kövezése iránt folyó év de-
cember hó 4-en d. e. 10 órakor
arlejtest tart.

Kikiáltást ár 5000 korona.
Banatpenzül leendő a kikiál-
tási ár 5%-a készpenzben, vagy
elfogadható értékpapirokban.

Az arlejtesen csak írásbeli aján-
latokkal lehet résztvenni.
Az írásbeli ajánlatok lezártan

az arlejtes megkezdése előtt nyuj-
tandók be s csak akkor vétetnek
figyelembe, ha azokhoz a banom-
pénznek letételét igazoló nyugta
mellékelve van s ha az ajánlatot
tevő kijelenti, hogy az arlejtesi
feltételeket ismeri és elfogadja.

Az arlejtesi és műszaki felté-
telek a gazdasági tanácsnok ur-
nál az arlejtest megelőzőleg is
megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági
székének 1916. évi nov. hó 20-án
tartott üléséből. A gazdasági szék.

Hölgyek, gyönyörű szép úde arcobrt

a legmagasabb korig, c akis az en kpróbat szerem által nyer-
nek. Eftavolt minden börtisztatlanságot, u. m. májfoltot, szeplőt,
börakát. Választélyeg jelenében teljesen legyen megküldöm
a szer leirá-át. Irjon azonnal

7088

Fr. Menschik, Wien 65., fack 8., Abt. 6.

URANIA SZINHÁZ.

December hó 3-án, vasárnap:

Bródy Sándor:

Az ezüst kecske.

Számozott jegyek a mozi irodában
váltathatók.

6137

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját **szavak** szerint számítjuk.
Minden szó hirdetési **szó-főlr.** Vas- tagabb betűvel 15 főlr.
A vastagabb betűvel kívánt **szavakat** aláhúzással kell jelezni.
A legkisebb hirdetés ára 1 korona.
Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/6 óráig ve- szünk fel.
A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Házasság.

33 éves özvegy

máv. altiszt házasság céljából megismer- ke-ne oly 20-30 év közötti leánnyal, ki- nek néhány ezer korona hozománya van. Csakis komoly, teljes című levelek ké- renek „Vasutas” jellegre a kiadóhiva- ta ba. 6097

Levelezés.

Vasárnapi

jellegre levél van a kiadóhivatalban, ké- rem átvenni. 6218

„Szerelmes a nap a holdban”.

Levél van. 6221

Csinos fiatalember

megismerkedne tisztességes szándékból csinos fiatal leánnyal, ki németül beszél. Levelek „H. dn. gy” jellege alatt a kiadó- hivatalba kérek. 6203

Korrekta

fiatal, föltétlen ur i lányok közül ki kötné egyenlőre levélbeli ismeretséget tiszta- mentli fiatal emberrel. Leveleket „Plátó” jelleggel ezen a lap kiadóhivatala továb- bit. 6204

Oktatás.

Ungarischer Unterricht

bei Dame aus der Gesellschaft von Offizier gesucht. Adresse in die Administration. 6201

Alkalmazást keres.

4 polgári végzet,

geprált tanult fiatalember december hó 15-én állást keres. Cim a kiadóhivatal- ban. 6216

Kártyás munkákat

legjobban és legelőszöbben készit Link Javab kártyos, Hal-ter 13. Kivánatra vi- dekre is elmegyek. Mindennemű használt bútorrt fizetés helyett elfogadok. 6207

Intelligens

fiatal független nő, ki a háztartás min- den ágában járta. magános urhoz ház- vezetőknek ajánlikozik. Cim Czahóber Ferencné, Varjassy Lajos-utca 104. 6103

Föltétlenül megbízható

magyar, német és román nyelvet szóban és írásban bíró hadmentes férfi, mérsék- elt fizetési igényekkel, raktárnoki, iro- dai, vagy ügynöki állást keres. Megkero- séseket „Üvadékképes” jellegre kiadóhivatalba kér. 6194

Alkalmazást nyer.

Mindenest

dolgosat, rendszeretűt, lehetőleg magános nőt keresek két tagú családhoz. Fizetés 24 korona. Jelentkezés délelőtt. Cim a kiadóhivatalban. 6217

Gabelberger-Markovits

gyorsírást tanítani tudó nő, napi 1 órai elfoglaltságra, azonnaira kerestetik. Aján- latok „Perfekt” jellege alatt a lap kiadó- jába kérek. 6188

Német kismama

ki zongorázni is tud, két leánykához délu- táni órára kerestetik. Cim a kiadó- hivatalban. 6188

Vegyeskereskedésbe

ügyes, intelligens, megbízható kiszolgáló- leány kerestetik, kik már hasonló minő- ségben alkalmazva voltak, ajánlkozhatnak Bienenstock Jakab céghez, Borossébes. 6193

Irodistanó

perfekt magyar-német, ki gyors- és gép- írásban teljesen gyakorlott, nagyobb fi- zetéssel azonnali belépésre kerestetik. Ajánlatok „Megbízható” jellege alatt a lap kiadóhivatalába kérek. 6137

Folyó év

december hó 15-ikére háumesteri állás töltendő ba. Bővebbet erre vonatkozólag Rákóczi-utca 1. szám, I. emelet. 6139

Gyógyászat.

Ruh és visaketegegy

elleni fehér kenőcs kapható Ferenc-téri Wajdits-gyógyszertárban. Kis tégely 1 korona 50 fillér, nagy tégely 8 korona. 6171

Helmett.

A legártalmatlanabb arcszepítő és finomító. Izzadó, fényes, zsíros, atkás (mitesszeres) arcot naponta ahányszor szükséges, gyapot- ra öntött folyadékkal megtörüljük. Az arc rögtön csodás szép lesz, mintha valami mesés lehetet finomságu harmattal volna bevonva. Az atkák pár nap alatt elmul- nak. Ara 1 korona. Dr. Földes és Hchs piperezsáppan és vegyeszeti gyára Aradon. Tűz mellett ne használjuk. 12

Lakást keres.

Butorozott szobákat

a belvárosban keresünk. Lakásnyilván- tartási Iroda, Deák Ferenc-utca 8. Beje- lentes díjtalan. Díjazás csak bérbeadás esetén. 6001

Csinosan butorozott,

különbejárati garzon szobát azonnaira keresek. Leveleket „Diszkret szoba” jel- ligere a kiadóba kérek. 6195

2 szobás lakás

kerestetik strogösen. Ajánlatokat a kiadó- hivatal továbbit. 6218

Kényelmesen butorozott szobát,

esetleg kettőt, keres két fiatal ember. Bővebbet Hussari M. különlegességi do- hánytőzsdé. 6211

1 vagy 2 szobás

modern lakás, konyhával, butorral vagy anétkül, azonnaira vagy december 15-re kerestetik. Cim a kiadóhivatalban. 6099

2 butorozott szoba,

fürdőszobával, december 15-re vagy ja- nuár 1-re kerestetik 2 személy részére. Kazinczy-u. 2., I. em., ajtó 4. 6184

Kiadó lakás.

Kiadó

egy különbejárati utcai butorozott szoba, fürdőszoba használattal. (Forray-utca 7., Hajek-féle úvegkereskedés felett.) 6219

Két 2 szobás utcai lakás

modernül felszerelve, azonnaira, ugyanott pinchehelyiség kiadó. Hasezinger-u. 5. 3116

Ingatlan.

Üzleti ház,

melyben keresma és szatőcs üzlet van, eladó. Cim a kiadóban. 5896

Belvárosban

két földszintes ház, teljesen jókarban, jutányosan eladó. Bővebbet a kiadó- hivatalba. 6210

Adómentes házat

keresek megvételre 50-60 ezer korona befektetéssel. Részletes ajánlatokat «Kész- pénz vevő» jellege alatt a kiadóba kérek. Közvetítők kizárva. 6048

Edelepacher-u. 11. sz. ház

nagy kerttel eladó. 6212

Eladó ház.

1100 □-öl telekkel két lakással Bajza- utca 12/a. Ertesítést ad Mosócy István Baross Gábor-utca 1a. 6089

Egy szőpőkvényű

sarokház, nagy telekkel, bármilyen üzleti célnak megfelelő, eladó. Bővebbet a kiadó- hivatalban. 6127

Egy emeletes

adómentes bérház, 2 kis hold beltellekkel eladó. Cim a kiadóban. 6130

Egy 7 szobás

modern magánház, nagy telekkel eladó. Cim a kiadóhivatalban. 4536

Üzletek.

Jömenetelt vegyeskereskedés és keresma eladó vagy bérbeadó, esetleg házzal együtt. Ugyanott egy tábori vas- ágy eladó. Cim a kiadóhivatalban. 6036

Borbély-üzlet

bereendezéssel vagy anétkül, azonnal ki- adó. Csernovits Péter-u. 27. 6161

Vétel és eladás.

Hírválti szertés eladó

György-utca 42/a. 6220

Önémet stílus

kredecé,írőasztal, márvány mosdó, fegyver- szekrény és egyéb bútorok eladók. Meg- tekintethők József főherceg-ut 17. szám alatt. 6191

Kitűnő

énekes kanári madarak eladók. Kálmán János-u. 45. 6001

Hajó kecsi

rendkívül elegáns, fekete, elsőrendű gyárt- mány eladó. Megtekinthető Karolina-utca 8. szám. 6209

Sekszerosító gép,

legjobb rendszerű, alig használt, eladó. Megtekinthető Karolina-u. 8. 6208

Eladó

egy nagy, báránnyal bélelt utazó női bunda. Flórián-u. 12. sz. 6206

Pillók és gereudák,

valamint mindennemű építkezési és egyéb anyagok eladók. Bővebbet Ortutay La- jost, Arad, Deák Ferenc-u. 29. Telefon 11-24. 6199

Marécsenyiák

nagyan és kicsinyben kaphatók Ortutay Lajosnál Arad, Deák Ferenc-u. 29. Tele- fon 11-24. 6197

Eladó

nagobbmennyiségű kifőzött törköly. Mál- ler Károlyné, Ujzentanna. 6190

Fenyő-dísz-

és gyümölcsfa-ésometék, stma és gyökere Riparin, szőlőkarók el- adók. Ortutay Lajosnál, Arad, Deák Fe- renc-utca 29. Telefon 11-24. 5849

Vatódli szentkatholygyi

fajntya eladó. Cim a kiadóhivatal- ban. 6110

Carmen, Hoffmann meséi

és más teljes opera kivonatok 40 fillérért kaphatók Deák Béla könyvkereskedésé- ben, Pórray-u. Telefon 902. 6071

Egy

alig használt nagy utazó bunda eladó. Cim a kiadóhivatalban. 5941

Marécsenyi

zenealbumra — 50 legújabb zeneművel, — előjegyzést elfogad 90 korona helyett 4, 6 és 8 koronáért Knieser L. „Minerva” könyvkereskedése Arad, Dobó-utca 1. Telefon 791. 1066

Kereskedők

és viszonteladók figyelmébe! Marécsenyi és újévi képeslapok nagyban és kicsinyben nagy választékban kap- hatók Mandl L. papirkereskedésében Arad, Hótvös-u. 12. 6083

Uj butorhitel!

Bútorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitelképes egyéneknek kölcsön, és részlet- fizetésre szállított Galal Károly béj. cég bútorüzletében Aradon, Asztalos Sándor- utca 5. sz. 913

Tábori débezok,

levelező-lapok, levelek és papíráruk nagy- ban és kicsinyben jutányos áron kap- hatók Pichler Sándor papirkereskedésében és könyvnyomdájában Arad, Szabadság- tér 1. Telefon 308. 601

Egy alig használt egyenáramú

24, lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Vessék

a legmagasabb árban uraktól levett férfi ruhát, mindenféle egyenruhát valamint használt bútor. Vidékre is megyek. Bleier Ignác, Boczkó-utca 1. 229

Különféle.

Az Anusoi

aranyér-kupoktat mindenben pótolják a Haemorrhoid-kupok, azonos összetételű folytán hatásuk is teljesen azonos. ára 3 korona. Földes gyógyszerár, Hchs gyógy- szertár Arad. 12

Értesítem

igen tisztelt úri szobáságot, hogy Kazinczy-utca 5. sz. alól Batthyány-utca 37. sz. alá helyeztem át. Hauptvogel Ferenc

uri szabó mester. 3887

135 koronáért egy finom téli öltönyt.
180 koronáért egy finom téli kabátot mérték után készít

Hauptvogel Ferenc férfi szabó mester Batthyány-utca 37. szám. 2837

Matteine-tele

patkány- és egérintás

uj eljárás szerint. Patkány- és egérintásos ajánlok patkány- és egértífusz-bacilust. A XX. század legmegbiz- natosabb patkány- és egéirtó-szere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem vesse- deimes, tehát mindenütt elhelyen- hető.

A patkány- és egértífusz bacilus árai:
1 kis adag 2-300 patkány ki- irtására 6 K.
1 nagy adag 3-600 patkány ki- irtására 12 K.

„Matteine” vegyészeti laboratorium Arad, Boros Beni-tér 1. szám. Telefon 10-45. 212

Üvadékkal rendelkező

Ispán

azonnali belépésre alkalmazást nyer Roth József utóda szállítónál. 6225